درعلیه ده غلطه (آرمولك) خرستیانی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les manuscrits sont reçus à la Direction du Journal "AREVELK„ Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրասէր եւ գաւառացիներու համար տարեկան	140	Ղրշ
» » » » վեցամսեայ	70	»
» » » » եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	40	Ղրշ.
» » » » վեցամսեայ	20	»

Գրամք փոխարէն փոստի դուրս կ'ելլեն, դրուշի փոխարէն 100 դրուշի հաշուով։

Ոչնչակոչ գրքատարի ծախքը բաժնեգրաց կը վճարուի։

Տեղեկութեան համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

ՎԵՐՏԻՒ ՄԱՀԸ

Ե.

Բոլոր օպերաների նիւթերը Վերտին ինքն էր ընտրում և դասաւորում, բանաստեղծին մնում էր միայն ոտանաւորով խօսքեր գրել։ Այսպէս էլ ընտրում է հեղինակը Վիկտոր Հիւգոյից Ռիգոլեթթո դրամայ, որ անմահանում է Վերտիի կոմպոզիտորական անունը։ Մեծ վարպետը գրում է Ռիգոլեթթոն իր հայրենիքում՝ Բուսետոյում, առանձնանալով մեզ ծանօթ տան մէջ, իր նախկին անբոլոր մօտ։ Երբ սկսում են կրկնողութիւնները Վենետիկում, յայտնի է լինում, որ չորրորդ գործողութեան մէջ Հերցոգի արիան բաց է թողած կոմպոզիտորը դիմամբ. ֆուբոր գործելու մոքով, մինչեւ վերջին օրը չէ բերում արիան։

Երբ արդէն փորձն կատարում են նոր արիան, բոլոր ներկայ եղող նուագող և երգողները հիանում են։ Դա է La donna é mobile (Կինը փոփոխամիտ է) արիան, որ հռչակուած է ամէն տեղ։ Առաջին ներկայացումը 1851 թ. մարտի 11ին ուղղակի յաջողակել էր լսողներին։

Երկու տարի յետոյ լոյս է տեսնում «Տրովադոր» օպերան, որ գրուած է Հռոմի բեմի համար և ներկայացուած 1853 թ. յունուարի 19ին։ Չնայած վատ եղանակին, ցեխին, անձրեւին և այդ ժամանակի Տիբրոս գետի ամպրոպային յորդման, հաստատութիւնը առաւօտուանից, մինչեւ ծուկը ջրի մէջ կանգնած կոստյումներ, տոմսակ է ուզում հերթով։ Ներկայացումը անցնում է ողվալից օվացիաներով հեղինակի համար։

Վենետիկի ազգային թատրոնի տրեկիտիային Վերտին գրում է իր տասնեւիններորդ օպերան, որի նիւթը վերցրած է Ս. Դիւմայի «La dame aux Camelias» (Կամելիաներդ Տիկին) դրամայից։ Օպերայի անունն է «Տրավիատա», որ նշանակում է անբարոյական կին։ Առաջին անգամ ներկայացրել են Պարիզի բեմի վրայ 1855 թ. մարտի 6ին։ Վերտին այդ առիթով գրում է իր աշակերտ և մտերիմ Լմմանուէլ Մուցիոյին. «Երբէք տրուեց «Տրավիատան» անյաջող։ Ի՞նչ է մեղքը, թէ երգողներինը, ապագան ցոյց կը տայ»։ Այն օրից «Տրավիատան» մի առանձին աջողութեամբ է անցնում ամէն տեղ։

Յիսուն տարի յետոյ, ասում է Ալեքսանդր Դիւման, ոչ ոք չպիտի յիշէր իմ Կամելիաներդ Տիկին դրամայի մասին, բայց Վերտին անմահացրեց նրան։ Մեր ժամանակակից հռչակաւոր Քրիսթինա Նիլսսն և «Տրավիատա» փոխադրաբար իրար պարտական են իրանց աջողութիւններով։

Ապա մի շարք անաջողութիւններից յետոյ, Վերտին լոյս է ընծայում այնպիսի մի օպերա, որ մոռացնել է տալիս անցեալը, հիացնում է բոլորին և անչափ վարձատրում նրան բարոյապէս և նիւթապէս։ Դա «Դիմակահանդէս» օպերան է։— Un Ballo in Maschera։ Սկզբում այդ օպերայի անունը «Գուստաւ Գ.» է եղել, բայց նէապոլսում կրկնողութեան ժամանակ հանգամանքները փոխւում են։

Շատ նեղութիւններից յետոյ՝ Վերդին հարկադրուած Գուստաւ Գ.ին փոխարինում է կոմս Վարվիկ անունով և անցքն էլ փոխանակ Շվեդիայի, փոխում է Ամերիկա, և այդպիսով առաջին անգամ ոդիմակահանդէս օպերան ներկայացում է Հռոմի Apollo թատրոնում 1859 թուին, դրուած օրից մի տարի յետոյ։ «Բալ Մասկարադ» անունը մոլորեցուցիչ է, շատերը կարծում են, որ դա մի թեթեւսօլիկ պիես է, մինչդեռ ընդհակառակը շատ ողբերգական է։ Աւելի նուազ աջողութիւն է ունեցել Պետերբուրգի մեծ թատրոնի համար գրուած և 1862 թուին նոյեմբերի 10ին ներկայացուած «Ճակատագրի ոյժը» օպերան, որի նիւթը առնուած է մի ժամանակ մօտ դուռած սպանոյի Դոն Ալվարէ հեղինակի դրամայից, որի մէջ երեք հերոսներից մէկը ինքնասպանութիւն է գործում, երկրորդը մենամարտութեան մէջ է մեռնում, իսկ երրորդին սպանում են։ Ի հարիւ այսքան մահ բեմի վրայ Ջոյին Վերդին չէ կարողացել լաւ մուզիկայով նկարագրել և դուրս է եկել մի սարսռուած դրուածք։ Ճակատագրի կամքն է եղել, որ Վերդին իր քսանմեայ անընդհատ գործունէութիւնը դադարեցնէ և կնքէ «Ճակատագրի ոյժով»...

Արդէն մենք տեսնում ենք Վերդիի մուզիկան կերպարանափոխուած։ Երիտասարդ ժամանակուայ կատաղի յարձակումները, շուտ շուտ գործածուած չանթահար ակորդները, յոգման տեսարանների ծարաչեղ սատկութիւնը և մեղմութիւնը և այլ զգացումների արտայայտութիւնը այժմ փոխարինում են աւելի մտածուած և տեղին համեմատ գործադրութեամբ։ Դա բացատրւում է ժամանակի երաժշտութեան լաւ ճաշակներ մշակմամբ և Վագների, Լիստի, Բերլիոզի և Մէյերբէրի երաժշտական նորամոյծ հեղինակութիւններից առաջացած յեղաշրջութեան ազդեցութեամբ։ Վերդին ուշի ուշով հետեւելով առհասարակ կեանքի և գիտութեան նոր երեւոյթներին, մանրամասնօրէն քննում է ամէն մի նոր հեղինակութիւն և ժամերով նուագում է ուրիշի գրուածքները։ Այդ ազդեցութեան տակ գրում է նա «Դոն Կարլոս» Պարիզի ցուցահանդէսի համար, ուր և տուում է այդ նոր ձեւի գրուած օպերան 1867ին, մարտ 11ին, բայց բոլորովին անաջող։ Նոյն վիճակին ենթարկւում է նաեւ Լօնդոնում։ Այդ ժամանակմիջոցում ընտրում են Վերդին պատուաւոր անդամ Ցանսիայի գեղարուեստական Ակադեմիայում մեռած Մէյերբէրի տեղ, դնում են նրա կիսաբանը թատրօնում։ Ճօնում նրան ոտանաւորներ և երգում, իսկ նա առանձնացած ձեռնոցա, իր նոր գնած ձերային ալարանքում, անցնում է անգործ կեանք։

ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱ

ԿԱՐՃ ԽՕՍՔԵՐ

ԳԻՇԵՐ ԹԷ ՑԵՐԵԿ

Շնահակը երջանիկ մարդիկ սա մեր կըղերականները։— Իրարու գլուխ կը կոտրեն չեն պատժուիր, որրի մը անկողնէն կը հանուին չեն պատժուիր, վաշխառութիւն կ'ընեն չեն պատժուիր, կնոջ մը այտերուն համը կը նային չեն պատժուիր... ենթադրելով որ սա ըլլայ իրենց ամէն ըրածը։

Ի՞նչու, պիտի հարցնէք անշուշտ։

Իրաւ որ անձնապէս բան մը չեմ գիտեր այդ մասին, բայց կրօնական իշխանութիւնը, որուն ուղղակի իրաւասութեան տակ կը գտնուին այդ երանելի մարդիկը, գոնէ սա պատասխանութիւնը կը դնէ մէջտեղ թէ յանցաւոր եկեղեցական մը անպատիժ թողուով նոյն ինքն եկեղեցականութեան պատիւը կը վրկէ...։

Ամ ալ բան մըն է վերջապէս, հոգ չէ թէ այդ կերպով վրկուած պատիւը քիչ մը չափազանց նմանի այն նշանին զոր մեր պապերը կարգ մը «թիւնով, «թեանցով վերջացող բառերը կրճատելու համար կը գործածէին երբեմն։

Ինձի համար հոս չէ տարօրինակը։— Բուն խնդիրը պարզելէ առաջ, անցագրի մատնանշել կ'ուզեմ՝ այս առիթով մեր առջեւ ցցուող սա՝ հակասական ու շուարեցուցիչ պարագան։ — Երկու ամիս առաջ, լրագիրներէն իմացանք Կեդրոնական Վարչութեան մէկ տարեր որոշումն ալ, որով Բղրի Առաջն. տեղապակ կը կարգուէր Գէորգ Վ. Իրքանոսեան, որուն հրահանգ ալ տրուած է եղեր՝ փութով ճամբայ ելլել Ս. Մնդեան տանին իր պաշտօնատեղին գտնուելու համար։ Ասոր վրայ անցան շաբաթներ, և բան մը չլսուեցաւ այս որոշման գործադրուելուն կամ չգործադրուելուն մասին։ Եւ այսօր, երբ յանկարծ ընտրելեաց եռանուն ցանկ մը կը զրկուի Բղրի, մենք պարզապէս հանելուկի մը առջեւ կը գտնէինք ինքզինքնիս։— Ինչ առաջ, Վահրիճ վարդապետ Պոլիս կանչուելով՝ Փառէն վարդապետ տեղապահ կ'որոշուի Բղրի, և սակայն չգար։ Տ. Գէորգ Վ. Իրքանոսեան դարձեալ Բղրի տեղապահ կ'որոշուի։ և յետոյ՝ այն ալ մոռցուելով եռանուն ցանկ մը զրկուի Բղրի։ Ասոնք ի՞նչ են։ մենք չենք հասկնար։

Այս յաջականչական ու հակասական իրողութիւնները մատնանշելէ ետքը, աւելորդ չեմ համարիր յայտնել թէ՝ մեղի չէր մնացեր կեդր. Վարչութեան այդ գործը քննադատել, ու ո՛չ մէկ բան ալ պիտի խօսէինք, եթէ այս ձգձգումներուն երեսէն՝ անհունապէս մնասուած չըլլային Բղրի թեմական գործերը։ Դարոցները օ՛ր մը բաց հինգ օր վակ, կաղ կրնայի ընթացք մը առեր կ'երթան և աւելորդ է ըսել թէ չատ տեղեր բնաւ դպրոց չի գտնուիր։ Վանքերը, ասոր անոր խարդախութիւններով զեղծուած բոլոր գաղձած են։ Ու միւս կողմ, ամբողջ համայնքը, տնտեսապէս հայ ջոջերու և վաշխառուներու ձեռքը՝ բարոյական ազդեցութեան անկումի մէջ է այս պահուս։ Կը սպասէիք՝ որ բոլոր ասոնց մանրամասնութիւնները մէկիկ մէկիկ նկարագրէի՞նք կամ վէպի ձեւով ձեր առջեւ դնէի՞նք այս ամէնուն հաղար ու մէկ դրուագները։ Բայց ասիկա ալ կրկնութիւն մը պիտի ըլլար, չէ՞։ ասոնց օրինակները քի՞չ տեսնուեցան ուրիշ շատ մը տեղերէ։ քի՞չ դրուեցան ու նկարագրուեցան՝ քսամեայի վայրագութիւնները, որոնք հայ ոսկեբարձ դասակարգին կողմէ չէին խնայուեր ժողովուրդին գլխուն, փճացնելով զայն անտեսապէս ու մաւորապէս և աղտոտելով անոր ընտանեկան անարատ պատիւն ալ, որուն վրայ հոգի կուտար ան՝ տոհմային նախանձախնդիր պարկեշտութեամբը։ Մենք մանրամասնութեանց մըտնել չուզեցինք մինչեւ այսօր, ու խորհելով թէ այս ամէնուն է՞ն բանաւոր ու գործնական դարմանը արժանաւոր Առաջնորդի մը ներկայութենէն միայն կարելի էր սպասել, «Տեղապահ մը» աղաղակեցինք ու կ'աղաղակենք, մինչ կը տեսնենք թէ՝ կեդրոնը անտարբեր կը մնայ։

Բղրի մէջ, այսօր, անոր աղաղ փղոցները կը թափառին, որը անօթի, թշուառ՝ մեռնելով, օ՛րն ալ՝ բնականօրէն ապրուստի ապօրէն միջոցներով ու ցսի ընթացքով մը գոյութիւնին քաշքշել ջանալով։ —Ի՞նչու— որովհետեւ Բղրի ցաղդ չունեցաւ իր Ոբքանոցը։ Շնորհքով դպրոց չկայ, ու տղաքը, դարձեալ, փողոցի կեանքը ընդգրկել սովորած են։ Եւ բոլոր ասոնք՝ ի՞նչու, ի՞նչու Որբանոց չունենք, ի՞նչու դպրոց չունենք, ի՞նչու միջոց չունենք աղքատներուն ճար մը ընելու, օգնելու։ —որովհետեւ դրամ չունինք, անանկ չէ՞։ հապա Բղրի չորս վանքերուն հասոյթը, տարեկան 1000 ոսկի, որ ասոր—անոր կոկորդը կ'անցնի ...։ Այսպիսի պարագաներու առկ, ժողովուրդը՝ պատրաստ կալուած դարձեր է կարգ մը հարուստ հայ ջոջերու, որոնք ազդուրի անյագութեամբ կը հարստանան զա՛յն, միջոցներ կը գտնեն անոր աշխատութեամբ իրենց քսակը պարարելու։ Եւ եւքը, առատ ու շռայլ կեանքի մը ցղվացած՝ կը մոռնան ամէն բան, նո՛յն իսկ ընտանեկան պատիւը, զոր աղտոտել չեն վարանիր չատ հեղ, ինչպէս ըսինք։

100 դրուշ մէկուն փոխ տալով՝ քիչ տանէն անիկ առածին կրկինը պահանջելու դրութիւնը, ֆինոնս—պարտքերու փոխարէն պարտականին տունէն կահկարասին քաշել տանել, տունը գրաւել, անեցիները շաչարել, թշուառացնել, քանի մը զրուշի փոխարէն, զոր քանի մը տարիէն մեծկակ գումարի մը հասցնելու կերպերը լաւ գիտեն անոնք, բոլոր ասոնք, և դեռ չատ մըն ալ բաներ, է՛ն ազգերիներն են որոնց ժողովուրդը կ'ենթարկուի այդ հայ վաշխառուներուն կողմէ։ Այսօր, բարքերը կ'ապականին, կ'իյնան Բղրի մէջ, մի՛ միայն վերոյիշեալ ջոջ հարուստներուն երեսէն, որոնք մեծկակ թիւ մըն ալ կազմելու վրայ են։ Ասոնք, օղիին, նարտին ու թղթախաղին զբաղումներովը չզբաղելով, դրամին զօրութեամբ ասոր անոր պատուին ալ կը փորձեն տիրանալ ու կը յաջողին։

Ասոնցմէ զատ, այն բոլոր կիները որոնք պանդուխտ մը ունին Պոլիս կամ ուրիշ տեղ, և անոնց նամակ գրելու, անոնցմէ եկած նամակը կամ դրամը առնելու և կամ ո՛և է այսօրինակ գործով՝ սա՝ ջոջերուն քով կու գան՝ այս խեղճ կիները ի՞նչ բաներու կ'առաջնորդուին, ի՞նչեր կը քաշեն ասոնց ձեռքը, դիտէ՞ք։— այս մարդիկը կարծես տարախոխի վաւաշառութեամբ վարակուած են և իրենց մօտեցողն ալ նոյն ախտէն կը բռնուի անվրէպ։

Ու գիտէ՞ք, ինչո՞ւ համար գրեցի բոլոր ասոնք—սխալ կարգադրութեան մը առաջքը առնելու համար, կեդր. Վարչութենէն Բղրեցին իրրեւ ընտրելի ներկայացուած երեք վարդապետներէն զէթ մէկը՝ իր ապագայ պաշտօնավարութիւնը երաշխաւորող օգտակար ու գործօն անցեալ մը ունեցողներէն եթէ ըլլար, անշուշտ պիտի յուսադրուէինք, և սպասելով անոր ձեռք առնելիք միջոցներուն, չպիտի փորձուէինք տո՛ղ մը անդամ գրել վերի ցաւալի իրողութիւններուն մասին։

Դառնանք ուրեմն եռանուն ցանկին։

* * *

Մենդավարիս օգտին համար, այժմէն ամէն բան անկեղծօրէն յայտնել կ'ուզեմ, ապագայ անպատեհութեանց առաջքը առնելու դիտումով։

Ընտրելիները, երեքն ալ, մեղի և շատերուն ամէն կերպով ծանօթ այնպիսի կղերականներ են՝ որոնցմէ քանի՞ներ Բղրի զրկուած և քաջքշուք պաշտօնավարութենէ մը ետքը, մեկնած են, թեմական գործերու նորանոր կնճիռներ թողուով իրենց ետեւ։

Սոյդ է թէ՝ այս երեքէն ո՛և է մէկը Բղրի մէջ կամ կուսակցական ղեկավար վէճերու ծնունդ պիտի տայ, առանց մէջէն կարենալ ելլելու, և կամ պիտի միանայ ջոջերուն հետ՝ պատուհաս մը դառնալով ժողովուրդին գլխուն։

Եւ ահա՛ թէ ի՞նչպէս։

Տաճատ Վ. Ոսկանեան՝ քննադատուած անցեալ մը ունի իր ետեւ, լրագրութիւնը և մանաւանդ Արեւելք առենին շատ զբաղեցաւ իրմով մինչեւ որ կեդրոնէն Պոլիս կանչուեցաւ։ Այսքանը որ բաւէ։

Տ. Մակար Վ. Տէր Յովհաննէսեան ծանօթ է մեզ և շատերու ալ՝ թէ՝ իր գործերով և թէ՝ անձնապէս։ Իր պզմիկ թեմին Զաքսանճագի իսկ չէ բաւած ցարդ, թէեւ բազդատաբար Տ. Տաճատ վարդապետէն աւելի աշխատող ու անկեղծ Տեղապահ մը կրնայ համարուիլ, բայց չունի այն մտաւորական բաւարար պաշարն ու նկարագրի տոկունութիւնը՝ որ անհրաժեշտ էր իրեն Բղրի մէջ գործելու համար։ Բղրի բարդապահանջ վիճակ մըն է։ Ինչպէս հաստատած ենք նախապէս։

Իսկ վերջինը, Արխիմանդրիտ Աշչատուրեան, Բղրի նախորդ տեղապահն է,(— Վահրիճ վարդապետէն առաջ) զոր հապար ջանքերով հազիւ կարելի եղաւ դարձեալ հանել Բղրէն, որովհետեւ մինչ ապառնիկ կար իր դէմ, իրրեւ ապիկար, և մանաւանդ, 1897ի նպաստոր դէպքերէն մեծկակ մաս մը իւրացնելով իր բուն ինքնութիւնը երեւան եկած էր։ Բղրէն հանուելէ եռքն ալ՝ Ակն զրկուեցաւ Արխիմանդրիտ վարդապետ՝ ուր մէկ տարի միայն կարելի եղաւ մնալ, և Պոլիս կանչուեցաւ՝ ապիկար, տգէտ, նախանձոտ ու կռուասէր կղերականի մը համբաւը ձգելով Ակնայ մէջ ալ։ Մեղի հետ՝ բոլոր Բղեցիներն ու Ակնեցիներն ալ պիտի զարմանան ու շուարին, Բղրի Առաջնորդարանի մէջ այս վերջինոյն անունն ալ գտնելով։ Կեդր. Վարչութիւնն ի՞նչ խորհելով՝ Տ. Ակիսարեանց վրդպ. Աշչատուրեան իրրեւ ընտրելի կը ներկայացնէ Բղրի, ուրիկ հապար ջանքերով ու մէջտեղով ճամբուած էր մինչեւ, իրրեւ միջնորդ Թղթով թեմական գործերու անել խառնամիտութիւն մը։ Այս մարդը որ, ինչպէս ըսինք, Բղրի եկած նպաստի դրամները խարեց, այս տգէտ ու կռուասէր վարդապետը, որ, դարձեալ, քանի մը խաւարամտութիւնի թեւադրութեամբ, Մաշքոցի խնդիրը յեղիւրեց Ակնայ մէջ, անոր կռուասի պարագաներուն Մուշեղ վարդապետի անունն ալ խառնելով, այս կղերականը վերջապէս, որ վանական կեանքէ զատ՝ ուրիշ ո՛չ մէկ բան կրնայ յարմարիլ, Բղրի ընտրելի կը ներկայացուի։

Ու մեղի հետ՝ քանի՞ Բղեցիներ անձկութեան մէջ են հիմայ, վախնալով թէ մի՛ գուցէ քանի մը օրէն ալ Տ. Արխիմանդրիտ վարդապետ ընտրուած հաչակուելով Բղի զրկուի յանկարծ։ Եւ ասիկայ անյուսալի է, գիտէ՞ք։ — որովհետեւ, այսօրուան օրս Տեղապահ ընտրելու, անուական դրծերը վարել Լայն մնացած են նո՛յն այն տգէտ ու չահամոյ ազգայիններուն ձեռքը, որոնք Տ. Արխիմանդրիտ վարդապետի վրայ հոգի՛ կու տային։

Դարձեալ կը կրկնենք, այժմէն իրողութիւնները ներկայացնել իսկի պարտք համարեցինք, վասն զի կասուտ գիտենք որ եթէ առաջը չառնուի ասոնց, ժողովուրդը, այս անգամ ամէն առնէ աւելի պիտի տուժէ, որուան այս հարեւանցի որոշումն երեւէն։

Բղի ուսեալ ու կարող տեղապահի մըն է որ կը կարօտի։ Եւ յաւելի է որ բաղդատաբար չատ մը գաւառներէ աւելի զարգացման տարամիտիր այսպիսի գաւառ մը բարոյական անխախտելի վիճակ մը ունի այսօր, — տղաքը՝ առանց դպրոցի, որբերը՝ առանց որբանոցի, վանքերը՝ քաշող քաշողի, ու ժողովուրդը որ արդէն աչքէ չի կրնար բանալ տնտեսական պայմաններու և հայ ջոջերու վաշխառութիւններուն երեսէն, անբարոյականութեանց մէջ փնտռել սկսած է բարոյապէս։

Բոլոր ասոնց հետեւանքն, մեղի այսքան մը կը մնար ընելիք՝ բայց կը սպասենք անհամբեր Կեդր. Վարչութեան բանաւորու բարերար նոր կարգադրութիւններուն։ Ու մանաւանդ քիչ մըն ալ հոգածու չքաղաքացիութիւն կը սպասենք կեդրոնէն։— բաւական է, որչափ ինքնաւեցաւ Բղի՝ հարեւանցի որոշումներու հետեւանքներով։

ՆԱՐԴԻԿ

—)(126)(—

ԹՈՐԹ ԲՐԱՏԷԼ

ԴԵՂԻՆ ՄԱՐԳՐԻՏ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԼՈՒՏԱՍԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԿՈՏՈՂ

ԺԴ.

Ընթերցողը անշուշտ կը յիշէ այն փոքր մեհեանը, որ Բաղնայի կառավարչին ապարանքին պարտէզներուն մէջ կը գտնուի, ուր առաջին անգամ տեսակցութիւն մը ունեցան Կրաս, Հաիմ Տօրանի և սրը ձօ Էնբրթը։ Այն իրիկունը երբ Ռաուլ և Հանրի սիրալիր հիւրընկալութիւն մը կը գտնէին Վալէրիէն հաղարապետին կողմէ, Հաիմ Տօրանի դարձեալ մեհեանին մոգական մեհեանին մէջ կը գտնուէր մըտածկոտ դէմքով մը։

—Օ՜հ, մ'ինձեց ինքնիրեն, ե՞րբ պիտի գայ այն օրը երբ այդ օտարականները, եսասէրները, ամբարիշտները անդունդին մէջ անհետանան։ Տարիները կ'անցնին ու անոնք տակաւին կոմս ալ կը կրնեն խեղճ Հնդկաստանը։ Անոնց դրպի աղէի մը աջակցութեանը անկարելի է յաջողիլ։ Ու մտածել որ տակաւին երկար տարիներ այդ դրութեան մէջ պիտի մնանք։ Ահա՛ թէ ինչո՞ւ համար Ֆէթիներու գոյութիւնը պէտք է պահպանել, ժողովրդեան զգացումները վառ պահելու համար։

Հաիմ Տօրանի աչքերը դէպի պատին ժամացոյցը դարձնելով՝ ակռաներուն մէջէն մռնչեց։

—Ահ, նորէն սպասելու է։ Անձդասպահութեան չեմ վարժուած բնաւ։

Մինչ Հաիմ Տօրանի կը մեկնէսօէր փոքրիկ մեհեանին մէջ, անդին կառավարչին ապարանքը տիկին Կրաս իր ամուսնոյն՝ լորտ Ռիչմոնտի հետ պատգամի մը վրայ կը հանգչէր։ Լորտին անհանգստութիւնները վերջացած էին այն օրուընէ ի վեր՝ երբ իր կնոջ յարձանուն քմահաճոյքներն ալ դադրած էին։ Բայց լորտ Արթիւր թէեւ քաջառողջ, սակայն մտաւանջութիւնը միշտ պատած էր զինքը։ չէր կրնար հասկնալ թէ ի՞նչ բան կրցած էր իր կնոջ նկարագրին մէջ այդքան փոփոխութիւն առաջ բերել։

—Կրաս, ի՞նչ ունիք այս իրիկուն, հարցուց լորտ Ռիչմոնտ։

Կրաս իր ժժգոյն գլուխը վեր բարձրացուց և ցուրտ ժպիտով մը պատասխանեց։

—Բարեկամս, ինձի կը հարցնէք թէ ի՞նչ ունիմ. երեկուան վրայ օր մը ալ անցաւ, թէեւ անմիտ պատասխան մը է ասիկա, բայց ասկէ զատ ուրիշ պատասխան չեմ կրնար տալ։

—Կրաս, դիտեմ թէ կը ձանձրանաք հոս, ըսաւ ծերունի լորտը։ Թերեւս կը ցանկաք ինձի հետ ամուսնանալուդ համար, բայց վստահ եղէք թէ իմ ամենայերեմ փափաքս է երջանիկ ընել ձեզ։ Ի՞նչու համար կորսնցուցած էք ձեր երբեմնի զուարթութիւնը. ի՞նչ պատճառ ունիք ախուր ըլլալու։

—Բայց ոչինչ, յարեց Կրաս, պատասխանած ըլլալու համար միայն։ Աշխարհիս լաւագոյն անձերէն մէկն էք դուք, յանցաւորը ես եմ որ առանց շարժառիթի, յանախ կը վշտացնեմ ձեզ։

—Վշտացուցէք զիս, վշտացուցէք, սրբելի Կրաս, եթէ սակիկ դուարթ կ'ընէ ձեզ՝ անցեալին պէս։

—Ո՛չ, ո՛չ ըսաւ Կրաս գլուխը ցնցելով, երբեք փորձած չունիմ այդ ընթացքս չարուսակելու, այլ պիտի ջանամ դարմանել ձեզի պատճառած վշտերս ու երջանկացնել ձեր օրերը։ Բայց բնաւ մոռանալ մի ըլլաք իմ մեղմացուցիչ թեանց մասին. քանի մը օրէն կ'անցնի։

Լորտ Արթիւր չգիտցաւ այս խուսափողական պատասխանով։

—Կը ձանձրանաք հոս, կուզէ՞ք որ Եւրոպա դառնանք։ Ըսէ՛ք, անմիջապէս պատրաստ եմ հէրկաստանէն մեկնելու։

—Հնդկաստանէն հեռանա՛լ, ըսաւ Կրաս ուժգնութեամբ, օ՜հ, ոչ հիմա։ Շատ աղէկ եմ հոս, վստահ եղէք. կը խնդրեմ ա՛լ հարցում մի ընէք ինձի և ոչ ալ մտատանջ եղէք ինձի նկատմամբ։

Նորատի կինը աչքերը պատին ժամացոյցին ուղղելով ոտքի ելաւ մեղկութեամբ։

—Ի՜նչ, մինակ կը թողո՞ւք զիս, ըսաւ լորտ Ռիչմոնտ, յանդիմանանքի շեշտով մը։ Եթէ գիտնայի՛ք թէ որքան կը ցաւիմ երբ դուք քովս չըլլաք։

—Ներեցէք, այս իրիկուն քիչ մը անհանգիստ կը զգամ ինքզինքս։

Ու իր ճակատը լորտ Ռիչմոնտի երկնցուց, որ գորովալիր համբոյր մը դրաւ անոր վրայ։ Երբ Կրաս դուրս ելլելու վրայ էր, լորտ Ռիչմոնտ անձկութեամբ հարցուց.

—Սիրելիս, լուր մը ունի՞ք սրը Ճոյէն. իր լուութիւնը չատ մտատանջ կ'ընէ զիս։ Շատ կը չահագրգռուիմ այդ տղուն։ Ներեցէք, եթէ դիտել տամ որ քիչ մը ցուրտ վերաբերում մը ունիք անոր նկատմամբ, որ դժբախտ երիտասարդ մըն է արդէն։ Հակառակ իր ունեցած իմացականութեան ու հարստութեան և իր կրած անունին, հակակրութիւն կ'ազդէ ամէնուն։ Ո՞ւր բժշկուեցաք անկէ։

—Պէհարի մէջ։ չըսաւ թէ ո՛ւր կ'երթայ։ կարծեմ թէ օրսրդութեան ելած է։

—Երբեք չպիտի մխիթարուիմ, եթէ դժբախտութիւն մը հասնի անոր գլխուն։

Այս խօսքերուն վրայ՝ Կրաս հրաժեշտ առնելով ամուսնէն՝ դուրս ելաւ։ լորտին վերջին խօսքերը սակաւին կը բզզային իր ականջին մէջ։ Սրբ Ճոյի մասին ինք ալ մտատանջ էր, և կ'ենթադրէր թէ կուզը իր հեռացումը սաստկութեամբ յառաջ կը տանէր, մինչեւ Ռաուլը պսակելու ատենն։

(Շարունակելի)

Քաղաքական Լուրեր

ՖՈՆ ՊԻԼՈՎ ԿՈՄՍԻՆ ՃԱՌԸ

Զինու կացութիւնը։—Գերմանիոյ նախարարապետին յայտարարութիւնը։ — Պատիժները եւ հատուցումները։— Կացութիւնը Ռուսիոյ հանդէպ։

Պերլին, 15 մարտ։— Գերմանիոյ նախարարապետ Փոն Պիւլով կոմսը Ռայխդաշանին մէջ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ։ Պառոն Փոն Բէթիէլէրի սպանութեան համար խնդրուած պատիժներու և հատուցումներու մասին Փոն Պիւլով կոմսը յայտարարեց.

«Երբ Գերմանիոյ ու Զինու յարաբերութիւնները որոշ ձեւ մը ստանան և բանակցութիւնները աւարտին՝ պատուիրակներուն ստորագրութիւններովը, Վեհ. Վիլհելմ կայսրը պատրաստ պիտի ըլլայ ընդունիլ Զունի իշխանը իբրեւ պետ այն պատուիրակութեան՝ որ ներողութիւն խնդրելու պաշտօն ունի։ Եթէ Գերմանիոյ դեսպանին, քանի մը Եւրոպացիներու և Զինացի հազարաւոր քրիստոնեաներու սպանութեան հեղինակները անպատիժ թողուին, ատիկա ազգային համար այդ կարգի ոճիրներու կրկնութիւնը պատճառել պիտի նշանակէ։ (աջ կողմեն «ces lai.» կը գոչեն։) Ըստ իս շատ աղէկ ըրած են այս անգամ բուն իսկ յանցաւորները ձեռք ձգելով, նոյնիսկ եթէ ատոնք մանդարինները ըլլան, չեմ գիտեր քանի կռնակով։ (Ծիծաղներ։)

Գերման զինուորներու եւ կանչուելու մասին ալ Փոն Պիւլով կոմսը սապէս խօսեցաւ.

«Պարզ խոստումները և Լի-Հունգ-Չանկի խմբագրած ամէնէն գեղեցիկ ծանուցագիրները տակաւին արդիւնք մը չեն ունեցած։ Երբ լուրջ երաշխաւորութիւններ ստանանք թէ մեր պահանջած հատուցումները պիտի ըլլան, այն ատեն մեր զինուորները շուտով եւ պիտի քաշեն։ Միեւնոյնը պիտի ըլլայ նաև ընդհանուր հրամանատարին համար։ Կացութեան պահանջումէն վայրկեան մը աւելի հոն պիտի չթողուն մեր ընդհանուր հրամանատարը. նաև այն պարագային երբ անոր հոն մնալը չհամապատասխանէ տէրութեանց բաղձանքին։»

Փոն Պիւլով կոմսը Մանչուրիոյ խնդրին վրայ խօսելով յայտարարեց.

«Ըստեցաւ նաև թէ Ռուսիոյ հետ մեր յարաբերութիւնները աւրուած են։ Զինու խնդրին առթիւ։ Սակայն ալ ճիշտ չէ։ Գերմանիա էապէս տնտեսագիտական ու քաղաքակրթիչ նպատակի մը հետամուտ է Զինու մէջ։ Ռուսիա ալ քաղաքակրթութեան հանգամանք ունեցող նպատակներ ունի, բայց նաեւ կարգ մը քաղաքական նպատակներ, մանաւանդ Զինու հիւսիսային կողմը։ Գերման և ռուս նպատակները կրնան գոյութիւն ունենալ մէկը միւսին քով։ Ո՛չ ուրիշ տեղեր և ոչ ալ Զինու մէջ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջեւ բուն կամ անհաշտելի ընդդիմութիւն մը չկայ։ (Ձայներ։ «Մտիկ ըրէ՛ք։ «Մտիկ ըրէ՛ք»։) Ինքոյն բնութիւնն իսկ սա բնական հետեւանքը ունի թէ Զինու մէջ երբեմն կրնանք միւս տէրութեանց գործակցիլ օգտակար կերպով։ Եանկ-Զէի համաձայնութիւնը, Անգլիոյ առեւտրական շահերուն հետ մեր շահերուն նոյնութեան պատճառով՝ անոր մէկ օրինակն է։ Եանկ-Զէի այդ համաձայնութիւնը, սակայն, չէր կրնար Ռուսիոյ ամենափոքր պատճառ մը ներշնչել մեզմէ զդուշանալու, վասն զի համաձայնութիւնը որ և է պարագայ չի դներ մեր վրայ օտար տէրութեանց և ոչ մէկուն դէմ բան մը ընելու։»

Փոն Պիւլով կոմսը ճառը աւարտեց յայտարարելով որ Գերմանիոյ յարաբերութիւնները միւս տէրութեանց հետ լաւ են։ «Գալով Թրանսվալ, ըսաւ Գերմանիոյ նախարարապետը, թէ՛ Զինու և թէ աշխարհի միւս մասերուն մէջ անոր և մեր միջեւ իրական որ և է ընդդիմութիւն չկայ։»

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵԼՄՏԱՅՈՅՑԸ

Եւմտական նախարարին մտահոգութիւնը։ —Եւմտացոյցին մէջ նոր բաց մը։

Լոնտոն, 15 մարտ։—(Բարիզի թղթի մը թղթակցէն)։— Մարդ մը որ այս միջոցիս ամբողջ աշխարհի կարեւորութեանը արժանի է, և որուն դիրադրութեանց առջեւ պէտք է յարգանօք խոնարհիլ, Անգլիոյ եւմտական նախարար Սըր Մ. Հիքս Պիչն է։ Ծանրաբեռնիչը անուր յամառութեամբ անոր ետեւէն ընկած է։ Կ'երեւայ թէ երդում ըրած է անոր խմել տալ եւմտացոյցի դառնութեանց բաժակին մինչեւ վերջին կաթիլը։ Անցեալ տարի Սըր Մ. Հիքս Պիչ արդէն ծանր հարուած մը ընդունեց ուրիշ նուազ քաջալերի հոգի մը կրնար շուարիլ։ Եւմտական նախարարը վաթսուն միլիոն ոսկիի բաց մը ունէր իր եւմտացոյցին մէջ, բայց արիութիւնը և մարի արթնութիւնը բնաւ չկորսնցուց և անմիջապէս գործի ձեռնարկեց։ Երեքուն պարքի գլխավարը ընդհատուեցաւ մինչեւ 35 միլիոն ոսկի։ Կալուածներու տուրքը էկսին չափ աւելցաւ և ծխախոտը, թէյը և ուիսքին չափազանց սղեցին։ Կալուածատէրերը բողոքեցին, ծխողները գանգատուեցան և գինովները լռեցին, բայց Սըր Մ. Հիքս Պիչ ամէնքն ալ լռեցուց և եւմտացոյցին նաւակը՝ նորոգուած՝ կրցաւ ճամբայ ելլել։ Այդ յիշատակելի թուականէն հազիւ թէ տասերկու ամիս անցած է, և ահա երկրի առուս Սըր Մ. Հիքս Պիչ գլխուն կղմինարի հարուած մը ընդունածի պէս եղաւ, կղմինար մը որ կրնար գիտնալ նուազ զօրաւոր ուղեղի մը։ այս տարի ալ եւմտացոյցը 60 միլիոն ոսկիի պակաս մը ունի, սա հաշուով.— Բանակին ընդհանուր ծախքն է 87,915,000 ոսկի, նաւատորմին համար 30,875,500, քաղաքային վարչութեան՝ 40,666,600 եւ Բոնսոլիտ պարքի ոսկոսին ու գլխավճարին՝ 25 միլիոն, որով ընդհանուր ծախքին գումարն է 184,457,100 անգլիական ոսկի։ Գալով հասոյթներու, եթէ նախորդ տարեշրջանին արդիւնքը հիմ բռնուի, 120 միլիոն ոսկի են, որով այս տարի ալ 64 միլիոն ոսկիէն աւելի բաց մը կայ։ Տարբերդ Սըր Մ. Հիքս Պիչ պէտք է որ մինչեւ երեք շաբաթ այդ բացը տեղէ մը գոցէ։ Կ'երեւայ թէ այս հարուածը աւելի ծանր եկած է Անգլիոյ եւմտական նախարարին, վասն զի բարեկամները կ'ըսեն թէ շատ մտաղբաղ է և զրեթէ անճանաչելի։ Այս անգամուան համար ալ կ'ըսուի թէ շաքարի տուրքը հարիւրին քսանրկնիգ պիտի աւելնայ, ուրիշ վեց միլիոն ոսկիի հասոյթ մը պիտի գոյանայ։ Շաքարի վաճառականները և միջնորդները այս միջոցիս մեծաքանակ շաքար կը ներածեն Միրանայէն, Գերմանիայէն ու Պէլճիքայէն՝ յառաջիկային կատարուելիք մուտքի մաքսին յաւելման իբրեւ նախազգուշութիւն։ Լոնտոնի խոշոր զաբանի մը տէրը այսօր վարձեց Ընկերութեան մը բոլոր շոգենաւերը։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Երեսփ. ժողովին մէջ։— Արհայսկան բռշայր։— «Թայմզ»ի անգոյտնեալ պատճառը։— Կռիւ մը։— Թիւն Զիճի սանգիւռուն միջադէպը։— Լորտերու ժողովին մէջ։— Լորտ Ռոզպիի եւ Լորտ Լանստաուճի վիճաբանութիւնը։

Լոնտոն, 15 մարտ։— Երեսփ. ժողովին մէջ, այսօր, հաճելի խառնուրդ մը կար զուարճալի և լուրջ խնդիրներու։ Նախ սկսինք առաջիններէն։ Այս առաւ. Թայմզ հրատարակեց եւմտական նախարարին կողմէ արքայական Թոշակին համար կազմուած խորհրդարանական յանձնաժողովին որուած պաշտօնագիրներէն մէկ քանին։ Ատոնք միմիայն կառավարութեան առաջարկութիւնները կը պարունակէին՝ այսինքն թէ արքայական Թոշակը 470,000 անգլիական ոսկիէ կը բարձրանայ։ Նաև թէ այդ գումարը քա՛նի մասերու բաժնուած՝ այսինքն թէ 110,000 թագաւորին անձնական գանձուն, 182 հազար զինուորական ու քաղաքային հետեւորդներուն և այլն։ Լրագիրները այս առաւ. խիստ յարձակում կ'ընէին Թայմզի դէմ, երբու թէ պարկեշտութեան դէմ մեծ զեղծում մը գործած ըլլար։ Տիլի Թելեկրաֆ կը յայտարարէր թէ գաղտնի պատգամներու հրատարակութիւնը թէ՛ լրագրական և թէ անհատական կեանքի մէջ արժանապատուութեան դէմ մեղանչել ըսել է։ Այսօր Երեսփ. Ժողովին նիստը երբ բացուեցաւ, եւմտական նախարարը կարդաց տեղեկագիր մը որով ատենապետին կը խնդրուէր Թայմզին լրագրները ասկէ վերը ժողովարանին մէջ չընդունիլ, որպէս զի այդ կարգի անգաղտնապատկութիւններ չգործուին։ Ատենապետը ժամանակ ուզեց խորհելու և պատասխանելու համար։ Այսօր Երեսփ. Ժողովին մէջ շատ խօսուեցաւ չինական խնդրին վրայ։ Մորքրդարանական շրջանակներուն մէջ երկիւղ կը տիրէր Լոնտոնի ու Բերլինի դահլիճներուն յարաբերութեանց ձգտեալ վիճակին համար։ Կ'ըսուէր թէ Անգլիոյ նախարարաց Մարհուրդը, որ շորեքշաբթի օրը յանկարծակի գումարում մը ունեցաւ, ո՛չ միայն հարաւային Ափրիկէի հաշուեհան բանակցութիւններովը, այլ Զինու խնդիրներովն ալ զբաղած է։ Ըսողներ ալ կային թէ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը գոհ չէ դէպքերուն ստացած երեւոյթէն։ Երեսփ. Ժողովին մէջ երեսփոխան մը յայտարարեց.

«Կ'ուզէի հարցնել կառավարութեան թէ ուշադրութիւն ըրած է վերջերս Զինու մէջ պատահածին, երբ Ռուսերը դիտողութիւն ըրին Թիէն-Զինի մէջ Անգլիացիներուն կողմէ երկաթուղիի գիծ մը շինուելուն։ Ատո՞յդ է որ սայլակոյտի պէտ Պէրրօու զօրավարը, ռուսական դիտողութիւններուն պատասխաներ է հրամայելով գիծին շինութիւնը առաջ տանիլ զինու զօրութեամբ, եթէ հարկ ըլլայ։ Նաեւ թէ զինուորները շաբեր է գիծին երկայրը։ Ատո՞յդ է որ ռուս զօրավարը բողոքեր է այդ մասին։ Վերջապէս կ'ուզէի գիտնալ թէ Պէրրօու զօրավարը Ն. Վեհափառութեան կառավարութենէն ըստացած հրամաններո՞ւ վրայ այդպէս գործած է։»

Լորտ Ճորճ Համիլթըն, նախարար Հնդկաստանի, սապէս պատասխանեց.

«Գիտեմ թէ քանի մը գեղեցիկ ոռոնք հիւսիսային Զինու երկաթուղիի վարչութեան սեպհականութիւնը կը կազմեն, ռուս իշխանութեանց կողմէ պահանջուեր են՝ իբրեւ իրենց սեպհականութիւնը՝ չկորսնցուցեալ սկսելու թուականէն Զինու կառավարութեան կողմէ եղած զիջումի մը համաձայն։ Տեղեկացայ թէ տուրբ հետեւանքով կարգ մը դժուարութիւններ ծագեր են՝ խնդրոյ նիւթ եղած երկաթուղիի գիծին շինութեանը առթիւ։ Տեղւոյն վրայ գտնուող իշխանութիւնները այդ խնդրով կը զբաղին, բայց Ն. Վեհափառութեան կառավարութեանը կողմէ հրահանգ չեն ստացեր։»

Երեսփոխան Պ. Ռէտմընտ հարցուց թէ Զինու մէջ տէրութիւնները եթէ վէճ մը ունենան, անգլիական սպաները իրաւունք ունի՞ն առանց կեդրոնական կառավարութենէն նախապէս հրահանգ ըստանալու, զինու զօրութեան դիմել կամ ոչ։ Լորտ Ճորճ Համիլթըն պատասխանեց թէ բան մը միայն կրնայ պատասխանել, այն է թէ Զինու սպաները ամէն տեսակ դժուարութեանց առջեւ հաշտարար ընթացքի մը հետեւած են։ Հետեւաբար չի կարծեր թէ այդ ընթացքին հետեւէլէ զատ տարբեր հրահանգ մը տալ անհրաժեշտ ըլլայ։ Պ. Ռէտմընտ նորէն հարցուց թէ Պէրրօու զօրավարը զինու զօրութեան դիմելու սպառնալով իր իրաւասութեան սահմանը անցա՞ծ է թէ ոչ։ Լորտ Ճորճ Համիլթըն հարցուցա թէ ատենապետը ի՞նչ աղբիւրէ առած է այդ լուրը։ Պ. Ռէտմընտ Ռիւթէրի գործակալութեան անունը տուաւ։ Հնդկաստանի նախարարը յայտարարեց թէ այդ գործակալութեան լուրերուն եթէ կը յենու, պիտի տեսնէ թէ Պէրրօու զօրավարին նպատակը եղած է միշտ պաշտպանել իրենց գեղոնին վրայ աշխատողները։ Եմտիանան նախարարը յարեց թէ Զին զրկուած զինուորներուն համար Անգլիոյ կառավարութիւնը Յուկէն միլիոն ոսկի ծախք մը ըրած է։

—Լորտերու Ժողովին մէջ Լորտ Ռոսլի ու Լորտ Լանստաուն, այսօր նորէն վիճաբանեցան։ Առաջինը յայտարարեց թէ եթէ իր խօսքը մտիկ ըրած ըլլային, Լէտիսմիթ պիտի չպաշարուէր։ 1896ին, ճէչմանի արշաւանքին առատեն, Լորտ Ռոզպիի սա երկու հարցումները ստացած էր կառավարութենէն։— Ա. Պէ՞տք է անմիջական կերպով զօրացնել Նաթալի զինուորական կայանները և Բ. Անգլիացին ո՞րչափ զինուոր դրկելու է, որպէս զի կարելի ըլլայ Լէտիսմիթի ու Լէնկա-Նէքի դիրքը պահել՝ երբ յարձակում կատարուի։ Լորտ Ռոզպիի առաջնոյն «այո՛» ըսած էր։ Երկրորդին համար այս պատասխանած էր յարելով թէ ո՛րչափ զինուորներու ալ պէտք կայ պաշտպանելու Պիկկարսպէրգի լեռնաշղթան, վասն զի Լէտիսմիթը կարելի չէր պաշտպանել։ Ուրեմն Լորտ Ռոզպիի կարծիքը եղած է միշտ զօրացնել Նաթալը։ յարձակման առնն բնաւ չհամամտուրիւ Լէտիսմիթի մէջ։ հետեւաբար զինքը մտիկ չէին ըրած որով եղածը իր թերութեան արդիւնքը չէ։ Լորտ Լանստաուն պատասխանելով ըսաւ.

«Այո, 1896ին շատ պատերազմասէր էինք, ոչ միայն կ'ուզէինք որ Նաթալը ամրացնենք, այլ նաեւ կ'ուզէինք որ անմիջապէս գրաւենք Տիկսոնս։ Կ'ուզէինք որ ամբողջ զօրաքանակ մը շարժման վիճակի մէջ դնենք։ Արդ, այդ միջոցին մենք շատ խաղաղասէր էինք։ Կ'ուզէինք խիստ անհրաժեշտ եղած միջոցները միայն ձեռք առնել՝ անակնկալին դէմ դնելու համար։ Երբեք չուզեցինք Թրանսվալի մէջ պատերազմ ընել։ 1899ին սակայն միեւնոյնը չէինք, և երբ Թշնամութիւնները սկսեցաւ վրայ էին, բնաւ չբսիք մեզի թէ Լէտիսմիթ պաշտպանելու համար վտանգաւոր տեղ մըն է և թէ պէտք է Պիկկարսպէրգի վրայ դիրք մը գրաւենք ու զայն ամրացնենք։»

Թէ՛ Լորտ Ռոզպիի և թէ Լորտ Լանստաուն երկուքն ալ սակայն սա եզրակացութեան յանգեցան թէ Պոէրներուն ոյժը պէտք եղածին պէս նկատողութեան առած չէին։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ֆուրիի ու Պրանոի զօրախումբերը։— Տէվէր եւ հաշտութեան բանակցութիւնները։— Պոէր զօրավարներուն զուսարումը։ — Թրանսվալի մէջ — Ժանեսբուրգ։— Հաշտութեան բանակցութիւններ։

Պիւսմենպրկ, 15 մարտ։— Հաւանական է որ Ֆուրի պոէր հրամանատարին զօրախումբին մէկ մասը գերի պիտի իյնայ՝ Լէտիսպանտ, Թապանչուի և ՊազուԹոլանտի սահմանագլուխին զինուորներուն չոթային կողմէ կազմուած եռանկիւնին մէջ։ Բանի մը փոքրաթիւ Պոէր զօրախումբեր՝ Պրանտի հրամանատարութեամբ՝ Բեդրսպուրկի մօտերը կը գտնուին։ Կը ծանուցուի թէ Շթայն Տէվէրի հետ է։ Տէվէր որ փոքրաթիւ հետեւորդներ միայն ունի, սահմանային պարագաներու մէջ բանակեցած կը մնայ և բնաւ մարդու չըսեր թէ գիշերը ո՛ւր պիտի անցնէ։ Այդ պատճառով հրամաններ հաղորդելու գործը կը դժուարանայ։ Տէվէր չընդունիր Թրանսվալի մէջ այս միջոցիս կատարուած բանակցութիւնները։ Վերջերս ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ կատարեալ անկախութիւն միայն պիտի ընդունի։ Տէվէրի ամենահաւատարիմ կուսակիցներէն ոմանք շատ գոհ չեն այդ յայտարարութենէն։

Քալսբուրիթ։— Կը ծանուցուի թէ Պոթա, Տըլարի ու Տէվէր մարտ 18ին գումարում մը պիտի ունենան կացութեան վրայ խորհրդակցելու։ Օռանժի մէջ անկանոն պատերազմները կը շարունակուին։ Առջի գիշերը Վէնթէրսպուրգ-Ռոտի մէջ երկաթուղիի գիծը վնասուեցաւ։ Արջառի պահպանները յարձակում կրեցին։ Կ'ըսուի թէ Ֆուրի հրամանատարը վեց հարիւր հոգի իր շուրջը հաւաքեր է՝ Տէվէրատորքի մօտ։

Սբաանտերբրգն։—Ֆրէնչ զօրավարին զօրախումբին ընկերացող Թիթակից մը հոս վերադարձաւ։ Կ'ըսէ թէ անգլիական զօրախումբերը դադրեցուցած են իրենց յառաջացումը և թէ Լորտ Ռիչնէրի ու Պոթայի միջեւ բանակցութիւնները առաջ կը տարուին։

Բարեյոյս։—Ժանեսբուրգի պատճառով Բեռֆիրները քաղաքէն դուրս հանուեցան։ Մալէյներն ալ վախնալով որ իրենք ալ նոյն վիճակին կ'ենթարկուին, այսօր դումարում մը ունեցան և որոշեցին ի հարկին դիմադրել։ Ատենօրէ քանի մը հազար հատ կան քաղաքին մէջ։

—Լորտ Ռիչնէրի և Պոթա զօրավարին միջեւ կատարուած բանակցութեանց մասին անգլիական թերթ մը կ'իմանայ թէ Պոթա զգուշացրեր է թէ եթէ Զիճի զորամասերը ոչ ոք կրնայ պաշտպանել։ Բանակին ընդհանուր ծախքն է 87,915,000 ոսկի, նաւատորմին համար 30,875,500, քաղաքային վարչութեան՝ 40,666,600 եւ Բոնսոլիտ պարքի ոսկոսին ու գլխավճարին՝ 25 միլիոն, որով ընդհանուր ծախքին գումարն է 184,457,100 անգլիական ոսկի։ Գալով հասոյթներու, եթէ նախորդ տարեշրջանին արդիւնքը հիմ բռնուի, 120 միլիոն ոսկի են, որով այս տարի ալ 64 միլիոն ոսկիէն աւելի բաց մը կայ։ Տարբերդ Սըր Մ. Հիքս Պիչ պէտք է որ մինչեւ երեք շաբաթ այդ բացը տեղէ մը գոցէ։ Կ'երեւայ թէ այս հարուածը աւելի ծանր եկած է Անգլիոյ եւմտական նախարարին, վասն զի բարեկամները կ'ըսեն թէ շատ մտաղբաղ է և զրեթէ անճանաչելի։ Այս անգամուան համար ալ կ'ըսուի թէ շաքարի տուրքը հարիւրին քսանրկնիգ պիտի աւելնայ, ուրիշ վեց միլիոն ոսկիի հասոյթ մը պիտի գոյանայ։ Շաքարի վաճառականները և միջնորդները այս միջոցիս մեծաքանակ շաքար կը ներածեն Միրանայէն, Գերմանիայէն ու Պէլճիքայէն՝ յառաջիկային կատարուելիք մուտքի մաքսին յաւելման իբրեւ նախազգուշութիւն։ Լոնտոնի խոշոր զաբանի մը տէրը այսօր վարձեց Ընկերութեան մը բոլոր շոգենաւերը։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Երեսփ. ժողովին մէջ։— Արհայսկան բռշայր։— «Թայմզ»ի անգոյտնեալ պատճառը։— Կռիւ մը։— Թիւն Զիճի սանգիւռուն միջադէպը։— Լորտերու ժողովին մէջ։— Լորտ Ռոզպիի եւ Լորտ Լանստաուճի վիճաբանութիւնը։

Լոնտոն, 15 մարտ։— Երեսփ. ժողովին մէջ, այսօր, հաճելի խառնուրդ մը կար զուարճալի և լուրջ խնդիրներու։ Նախ սկսինք առաջիններէն։ Այս առաւ. Թայմզ հրատարակեց եւմտական նախարարին կողմէ արքայական Թոշակին համար կազմուած խորհրդարանական յանձնաժողովին որուած պաշտօնագիրներէն մէկ քանին։ Ատոնք միմիայն կառավարութեան առաջարկութիւնները կը պարունակէին՝ այսինքն թէ արքայական Թոշակը 470,000 անգլիական ոսկիէ կը բարձրանայ։ Նաև թէ այդ գումարը քա՛նի մասերու բաժնուած՝ այսինքն թէ 110,000 թագաւորին անձնական գանձուն, 182 հազար զինուորական ու քաղաքային հետեւորդներուն և այլն։ Լրագիրները այս առաւ. խիստ յարձակում կ'ընէին Թայմզի դէմ, երբու թէ արքունական դէմ մեծ զեղծում մը գործած ըլլար։ Տիլի Թելեկրաֆ կը յայտարարէր թէ գաղտնի պատգամներու հրատարակութիւնը թէ՛ լրագրական և թէ անհատական կեանքի մէջ արժանապատուութեան դէմ մեղանչել ըսել է։ Այսօր Երեսփ. Ժողովին նիստը երբ բացուեցաւ, եւմտական նախարարը կարդաց տեղեկագիր մը որով ատենապետին կը խնդրուէր Թայմզին լրագրները ասկէ վերը ժողովարանին մէջ չընդունիլ, որպէս զի այդ կարգի անգաղտնապատկութիւններ չգործուին։ Ատենապետը ժամանակ ուզեց խորհելու և պատասխանելու համար։ Այսօր Երեսփ. Ժողովին մէջ շատ խօսուեցաւ չինական խնդրին վրայ։ Մորքրդարանական շրջանակներուն մէջ երկիւղ կը տիրէր Լոնտոնի ու Բերլինի դահլիճներուն յարաբերութեանց ձգտեալ վիճակին համար։ Կ'ըսուէր թէ Անգլիոյ նախարարաց Մարհուրդը, որ շորեքշաբթի օրը յանկարծակի գումարում մը ունեցաւ, ո՛չ միայն հարաւային Ափրիկէի հաշուեհան բանակցութիւններովը, այլ Զինու խնդիրներովն ալ զբաղած է։ Ըսողներ ալ կային թէ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը գոհ չէ դէպքերուն ստացած երեւոյթէն։ Երեսփ. Ժողովին մէջ երեսփոխան մը յայտարարեց.

«Կ'ուզէի հարցնել կառավարութեան թէ ուշադրութիւն ըրած է վերջերս Զինու մէջ պատահածին, երբ Ռուսերը դիտողութիւն ըրին Թիէն-Զինի մէջ Անգլիացիներուն կողմէ երկաթուղիի գիծ մը շինուելուն։ Ատո՞յդ է որ սայլակոյտի պէտ Պէրրօու զօրավարը, ռուսական դիտողութիւններուն պատասխաներ է հրամայելով գիծին շինութիւնը առաջ տանիլ զինու զօրութեամբ, եթէ հարկ ըլլայ։ Նաեւ թէ զինուորները շաբեր է գիծին երկայրը։ Ատո՞յդ է որ ռուս զօրավարը բողոքեր է այդ մասին։ Վերջապէս կ'ուզէի գիտնալ թէ Պէրրօու զօրավարը Ն. Վեհափառութեան կառավարութենէն ըստացած հրամաններո՞ւ վրայ այդպէս գործած է։»

Լորտ Ճորճ Համիլթըն, նախարար Հնդկաստանի, սապէս պատասխանեց.

«Գիտեմ թէ քանի մը գեղեցիկ ոռոնք հիւսիսային Զինու երկաթուղիի վարչութեան սեպհականութիւնը կը կազմեն, ռուս իշխանութեանց կողմէ պահանջուեր են՝ իբրեւ իրենց սեպհականութիւնը՝ չկորսնցուցեալ սկսելու թուականէն Զինու կառավարութեան կողմէ եղած զիջումի մը համաձայն։ Տեղեկացայ թէ տուրբ հետեւանքով կարգ մը դժուարութիւններ ծագեր են՝ խնդրոյ նիւթ եղած երկաթուղիի գիծին շինութեանը առթիւ։ Տեղւոյն վրայ գտնուող իշխանութիւնները այդ խնդրով կը զբաղին, բայց Ն. Վեհափառութեան կառավարութեանը կողմէ հրահանգ չեն ստացեր։»

Երեսփոխան Պ. Ռէտմընտ հարցուց թէ Զինու մէջ տէրութիւնները եթէ վէճ մը ունենան, անգլիական սպաները իրաւունք ունի՞ն առանց կեդրոնական կառավարութենէն նախապէս հրահանգ ըստանալու, զինու զօրութեան դիմել կամ ոչ։ Լորտ Ճորճ Համիլթըն պատասխանեց թէ բան մը միայն կրնայ պատասխանել, այն է թէ Զինու սպաները ամէն տեսակ դժուարութեանց առջեւ հաշտարար ընթացքի մը հետեւած են։ Հետեւաբար չի կարծեր թէ այդ ընթացքին հետեւէլէ զատ տարբեր հրահանգ մը տալ անհրաժեշտ ըլլայ։ Պ. Ռէտմընտ նորէն հարցուց թէ Պէրրօու զօրավարը զինու զօրութեան դիմելու սպառնալով իր իրաւասութեան սահմանը անցա՞ծ է թէ ոչ։ Լորտ Ճորճ Համիլթըն հարցուցա թէ ատենապետը ի՞նչ աղբիւրէ առած է այդ լուրը։ Պ. Ռէտմընտ Ռիւթէրի գործակալութեան անունը տուաւ։ Հնդկաստանի նախարարը յայտարարեց թէ այդ գործակալութեան լուրերուն եթէ կը յենու, պիտի տեսնէ թէ Պէրրօու զօրավարին նպատակը եղած է միշտ պաշտպանել իրենց գեղոնին վրայ աշխատողները։ Եմտիանան նախարարը յարեց թէ Զին զրկուած զինուորներուն համար Անգլիոյ կառավարութիւնը Յուկէն միլիոն ոսկի ծախք մը ըրած է։

—Լորտերու Ժողովին մէջ Լորտ Ռոզպիի ու Լորտ Լանստաուն, այսօր նորէն վիճաբանեցան։ Առաջինը յայտարարեց թէ եթէ իր խօսքը մտիկ ըրած ըլլային, Լէտիսմիթ պիտի չպաշարուէր։ 1896ին, ճէչմանի արշաւանքին առատեն, Լորտ Ռոզպիի սա երկու հարցումները ստացած էր կառավարութենէն։— Ա. Պէ՞տք է անմիջական կերպով զօրացնել Նաթալի զինուորական կայանները և Բ. Անգլիացին ո՞րչափ զինուոր դրկելու է, որպէս զի կարելի ըլլայ Լէտիսմիթի ու Լէնկա-Նէքի դիրքը պահել՝ երբ յարձակում կատարուի։ Լորտ Ռոզպիի առաջնոյն «այո՛» ըսած էր։ Երկրորդին համար այս պատասխանած էր յարելով թէ ո՛րչափ զինուորներու ալ պէտք կայ պաշտպանելու Պիկկարսպէրգի լեռնաշղթան, վասն զի Լէտիսմիթը կարելի չէր պաշտպանել։ Ուրեմն Լորտ Ռոզպիի կարծիքը եղած է միշտ զօրացնել Նաթալը։ յարձակման առնն բնաւ չհամամտուրիւ Լէտիսմիթի մէջ։ հետեւաբար զինքը մտիկ չէին ըրած որով եղածը իր թերութեան արդիւնքը չէ։ Լորտ Լանստաուն պատասխանելով ըսաւ.

«Այո, 1896ին շատ պատերազմասէր էինք, ոչ միայն կ'ուզէինք որ Նաթալը ամրացնենք, այլ նաեւ կ'ուզէինք որ անմիջապէս գրաւենք Տիկսոնս։ Կ'ուզէինք որ ամբողջ զօրաքանակ մը շարժման վիճակի մէջ դնենք։ Արդ, այդ միջոցին մենք շատ խաղաղասէր էինք։ Կ'ուզէինք խիստ անհրաժեշտ եղած միջոցները միայն ձեռք առնել՝ անակնկալին դէմ դնելու համար։ Երբեք չուզեցինք Թրանսվալի մէջ պատերազմ ընել։ 1899ին սակայն միեւնոյնը չէինք, և երբ Թշնամութիւնները սկսեցաւ վրայ էին, բնաւ չբսիք մեզի թէ Լէտիսմիթ պաշտպանելու համար վտանգաւոր տեղ մըն է և թէ պէտք է Պիկկարսպէրգի վրայ դիրք մը գրաւենք ու զայն ամրացնենք։»

Թէ՛ Լորտ Ռոզպիի և թէ Լորտ Լանստաուն երկուքն ալ սակայն սա եզրակացութեան յանգեցան թէ Պոէրներուն ոյժը պէտք եղածին պէս նկատողութեան առած չէին։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ֆուրիի ու Պրանոի զօրախումբերը։— Տէվէր եւ հաշտութեան բանակցութիւնները։— Պոէր զօրավարներուն զուսարումը։ — Թրանսվալի մէջ — Ժանեսբուրգ։— Հաշտութեան բանակցութիւններ։

Պիւսմենպրկ, 15 մարտ։— Հաւանական է որ Ֆուրի պոէր հրամանատարին զօրախումբին մէկ մասը գերի պիտի իյնայ՝ Լէտիսպանտ, Թապանչուի և ՊազուԹոլանտի սահմանագլուխին զինուորներուն չոթային կողմէ կազմուած եռանկիւնին մէջ։ Բանի մը փոքրաթիւ Պոէր զօրախումբեր՝ Պրանտի հրամանատարութեամբ՝ Բեդրսպուրկի մօտերը կը գտնուին։ Կը ծանուցուի թէ Շթայն Տէվէրի հետ է։ Տէվէր որ փոքրաթիւ հետեւորդներ միայն ունի, սահմանային պարագաներու մէջ բանակեցած կը մնայ և բնաւ մարդու չըսեր թէ գիշերը ո՛ւր պիտի անցնէ։ Այդ պատճառով հրամաններ հաղորդելու գործը կը դժուարանայ։ Տէվէր չընդունիր Թրանսվալի մէջ այս միջոցիս կատարուած բանակցութիւնները։ Վերջերս ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ կատարեալ անկախութիւն միայն պիտի ընդունի։ Տէվէրի ամենահաւատարիմ կուսակիցներէն ոմանք շատ գոհ չեն այդ յայտարարութենէն։

Քալսբուրիթ։— Կը ծանուցուի թէ Պոթա, Տըլարի ու Տէվէր մարտ 18ին գումարում մը պիտի ունենան կացութեան վրայ խորհրդակցելու։ Օռանժի մէջ անկանոն պատերազմները կը շարունակուին։ Առջի գիշերը Վէնթէրսպուրգ-Ռոտի մէջ երկաթուղիի գիծը վնասուեցաւ։ Արջառի պահպանները յարձակում կրեցին։ Կ'ըսուի թէ Ֆուրի հրամանատարը վեց հարիւր հոգի իր շուրջը հաւաքեր է՝ Տէվէրատորքի մօտ։

Սբաանտերբրգն։—Ֆրէնչ զօրավարին զօրախումբին ընկերացող Թիթակից մը հոս վերադարձաւ։ Կ'ըսէ թէ անգլիական զօրախումբերը դադրեցուցած են իրենց յառաջացումը և թէ Լորտ Ռիչնէրի ու Պոթայի միջեւ բանակցութիւնները առաջ կը տարուին։

Բարեյոյս։—Ժանեսբուրգի պատճառով Բեռֆիրները քաղաքէն դուրս հանուեցան։ Մալէյներն ալ վախնալով որ իրենք ալ նոյն վիճակին կ'ենթարկուին, այսօր դումարում մը ունեցան և որոշեցին ի հարկին դիմադրել։ Ատենօրէ քանի մը հազար հատ կան քաղաքին մէջ։

—Լորտ Ռիչնէրի և Պոթա զօրավարին միջեւ կատարուած բանակցութեանց մասին անգլիական թերթ մը կ'իմանայ թէ Պոթա զգուշացրեր է թէ եթէ Զիճի զորամասերը ոչ ոք կրնայ պաշտպանել։ Բանակին ընդհանուր ծախքն է 87,915,000 ոսկի, նաւատորմին համար 30,875,500, քաղաքային վարչութեան՝ 40,666,600 եւ Բոնսոլիտ պարքի ոսկոսին ու գլխավճարին՝ 25 միլիոն, որով ընդհանուր ծախքին գումարն է 184,457,100 անգլիական ոսկի։ Գալով հասոյթներու, եթէ նախորդ տարեշրջանին արդիւնքը հիմ բռնուի, 120 միլիոն ոսկի են, որով այս տարի ալ 64 միլիոն ոսկիէն աւելի բաց մը կայ։ Տարբերդ Սըր Մ. Հիքս Պիչ պէտք է որ մինչեւ երեք շաբաթ այդ բացը տեղէ մը գոցէ։ Կ'երեւայ թէ այս հարուածը աւելի ծանր եկած է Անգլիոյ եւմտական նախարարին, վասն զի բարեկամները կ'ըսեն թէ շատ մտաղբաղ է և զրեթէ անճանաչելի։ Այս անգամուան համար ալ կ'ըսուի թէ շաքարի տուրքը հարիւրին քսանրկնիգ պիտի աւելնայ, ուրիշ վեց միլիոն ոսկիի հասոյթ մը պիտի գոյանայ։ Շաքարի վաճառականները և միջնորդները այս միջոցիս մեծաքանակ շաքար կը ներածեն Միրանայէն, Գերմանիայէն ու Պէլճիքայէն՝ յառաջիկային կատարուելիք մուտքի մաքսին

պաշտօնով Աբդըլի փոխադրուած և անոր յաջորդած է Աբդուլի հանգերու ճարտարագէտ Հաֆի Պէքիր էֆ.։

ՕՏԵՍԱԳԻ օսմ. ընդհանուր հիւպատոսը տեղեկագրեց Բ. Դրան թէ Ռուսիոյ մէջ պատաբաստ կը տիրէ։ Զեռնհաս պաշտօնարանը որոշեց որ Ռուսիայէն հոս բերուած կովերը ցամաք հանուելէ առաջ խիստ քննութեան ենթարկուին։

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐԸ. — Մինչեւ հիմա ճիշտ ցամաք ելած ուխտաւորներուն թիւն է քառասուն հազար։

ԽԱՀՈՒՆԻ գինը, առջի օրը, մէկ ֆր. ինկաւ եւրոպական հրազարակներու վրայ։

ՄԱՏԲԻՏԻ օսմ. դեսպանատան կահաւորմանը համար 3433 ֆր. պիտի ղրկուի Օսմ. Պանքային միջոցաւ։

ԾԽԱԽՈՏԻ Ռէժիին. — Բառի Պուրկ կ'ըսէ թէ ծխախոտի Ռէժիին ներկայ տարեշրջանին շահաբերութիւնը պիտի ըլլայ 18 ֆր. մինչդեռ 1899–1900ին 16 ֆր. էր և 1898–1899ին ալ 10 ֆր.։ Ռէժիին բաժնեթուղթը հիմա կ'արժէ 322 ֆր.։ Ժ.Զ. տարեշրջանին որ 1900 փետրուարին վերջը աւարտած է, շահն է 265,939 ոսկի, մինչդեռ նախորդ տարեշրջանին 90,299 ոսկի էր։ 1900 փետրուարի վերջը Ընկերութեան գոյքերը դրամագլուխին հարիւրին 47ին կը համապատասխանէին։

ՄԱՔՍԱԳԻՆ վերատեսչութիւնը Կ. Պոլսոյ բոլոր մաքսատուներէն տեղեկութիւն ուղած էր վաճառականներէն պահանջուած վկայականներու մասին։ Արդ, Սերքէտիի մաքսատունը պատասխանելով յայտարարած է թէ վաճառականները ու անոնց ներկայացուցիչները երբ օսմ. հպատակ ըլլան, առեւորական Սենեակին վկայագիրը կ'ընդունուի և եթէ օտար հպատակ ըլլան՝ իրենց պատկանած դեսպանատուններուն վկայականները. իսկ արհեստագէտներու պատրաստած վկայականները չեն ընդունուիր։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՆԵԼԱՆՈՑԻՆ պէտքերու գնման և ուրիշ գործառնութեանց առթիւ զեղծումներ տեսնուած ըլլալով, անօրէն Զիւեա պէյի նկատմամբ քննութեան ձեռնարկուած էր։ Իգսամ կ'իմանայ թէ կատարուած քննութեանց հետեւանքով հաստատուեր է որ Զիւեա պէյ դատաստանի ենթարկուելու և կամ պատասխանատու մնալու ընթացք մը չէ ունեցած, հատուկաբար որոշուեր է որ իր պաշտօնին յարմար ուրիշ պաշտօնի մը կրնայ կոչուիլ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՆ երեք գործապետներ պիտի բերուին՝ Հիմաղի երկաթուղիին երկաթ գիծերու զեռեղման գործին ծառայելու համար։

ՄԱՀԱՁՈՒՑԱԿ.— Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ փետրուար 26 էն մարտ 5 պատահած մահերու թիւն է 263, ոյնոյ 2ը՝ կէղծմաշկէ, 4ը՝ կարմրախտ, 1ը՝ հարսանիք, 5ը՝ թիֆոյէ, 11ը՝ չէշդակի գործարաններու հիւանդութիւններէ և մնացեալները զանազան ախտերէ։

ՂԱԼԱԹԻՈՑ մաքսատան քիմիագէտներուն պէտք ունեցած գործիքները ու դեղերը Եւրոպայէն գնել հարկ ըլլալով, դեղագործ մը յանձն առեր է անոնց մատակարարութիւնը և գիները պարտնակող ցանկ մը ալ մատուցեր է մաքսային վերատեսչութեան՝ մաքսատան քիմիագէտներուն վաճառացնել տալէ առաջ։ Մաքսային Խորհուրդին նախագահ Ալի Բէյ պէյ շատ սուղ գտնելով առաջարկուած գիները, կ'որոշուի Նուազուրդով կատարել այդ գնումը։ Այդ նպատակով դիմողներէն մէկը հարիւրին երեսուն կը զեղչէ և կը յայտարարէ թէ գործարաններուն պէտք է դիմել առելի զեղչ մը ընելու համար։ Գիներուն ցուցակը ուրիշ դեղագործներու ալ կը հաղորդուի՝ զեղչ մը ընելու համար։

ՊՈՐԻՍ իշխանը ապաքինելու սկսած է։

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Եւմտական անցեալ 1316 տարուոյն Մաքրիգէլի և Այսպէֆիանոսի մէջ զանազան հիւանդութիւններէ 156 մահեր պատահած են։ Թէ՛ այդ գիւղերուն և թէ չէլիկներուն մէջ զանազան տարափոխիկ ախտերէ 120 և կեղծմաշկէ 5 դէպքեր պատահած են։ Նոյն տարին 1392 հոգի պատուաստուած են. նաեւ զանազան ախտերէ մեռնող և տարափոխիկ հիւանդութիւններէ վարակուելով յեսոյ բժշկուած 130 հոգիի տուները ապանեխուած են։

ԱՇՏԱՐԵՆի գաւառին կառավարիչ Ահմէտ Սապիթ փաշա որ հիւանդութիւնը դարմանելու համար Իզմիր կը գնուէր, առջի օրը մեռեր է նոյն քաղաքին մէջ։ Ահմէտ Սապիթ փաշա հայրն էր Ներքին գործոց նախարարութեան մէջթուղթի Ծուռա պէյի։

ԷՆԿԻՒՐԻի նահանգին նկատմամբ քննութիւն կատարող յանձնաժողովը որ իր պաշտօնը աւարտելով մայրաքաղաքս եկաւ, տեղեկագիր մը մատուցեր է ճեռընկեան պաշտօնարանին։

Կ. ՊՈԼՍՈՑ պուլկարական գործակատար Պ. Կէշով որուն Սոֆիա երթալը ծանուցինք, քիչ առենուան համար հոն գացած է և իր բացակայութեան միջոցին գործակատարի պաշտօնը փոխանորդաբար պիտի վարէ առաջին քարտուղար Պ. Սթէֆանով։

ԴԱՄԱՍԿՈՍ – ՄԷԶԻՐԷՊԻ երկաթուղիի գիծը գնելու համար բանակցութիւններ կը կատարուին Ընկերութեան հետ։ Համաձայնութիւն գոյանալէն ետքը Ընկերութիւնը վեց հազար բաժնեթուղթեր չրջաբերութեան պիտի հանէ։ Այդ Ընկերութեան պարտաթուղթերը ընդունուած են Բարիզի սակարանին մէջ։

ՖԻՆԼԷՐԻ Եուաքիմեն յունական աղջկանց վարժարանին ի նպաստ միմակահանութիւն մը պիտի կազմակերպուի՝ կրթական նախարարութեան մէջ կազմուած վարժարաններու նպաստի յանձնաժողովին արտօնութեամբ։ Միմակահանութեան դրուելիք առարկաներն են աշակերտուհիներուն ձեռագործները։ Տոմսակներու թիւն է 3500, ընդամէնը 40,000 ղրուշի, որ միմակահանութեան դրուած առարկաներու գումարին քառասնամեայն է։ Ոստիկանութեան նախարարութեան կարծիքը ուղղած է թէ այդ միմակահանութեան կատարման համար, որ վարժարանին սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ, արգելիչ պատճառ մը կա՞յ թէ ոչ։

ՑՈՒՆԱՑ Ս. Պատրիարքը, Պրուսայի մետրապոլիտ Նաթանայէլի հետ, երէկ, Եէնիգուլէ գնաց և յունական հիւանդանոց ու որբանոցը այցելեց։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարութիւնը հեռագրեց Մինիսթրական Նաւաբաժնին հրամանատար Հասան Բէյի փաշայի որ Օսմանիէ և Օրխանիէ մարտանաւերը անմիջապէս ճէնովա ղրկուին, ուր Անատոլու Նաւագործարանին մէջ պիտի վերանորոգուին։

ՎԱՃԵԱՌՈՒՆԵՐԸ.— Զեռնհաս պաշտօնարանը դարձեալ գրեց ամէն կողմ, ծանուցանելով որ վաճառուներու մասին քննութիւն կատարուի, շահամոլներու նկատմամբ հարկ եղածը իր գործ դրուի և աղքատ ժողովուրդը վնասի չենթարկուի։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց Մալիէի գանձէն ամսական հազարական դրուշ յատկացնել վախճանեալ Սէյիտ Ֆազըլ փաշայի ընտանիքէն եօթը անձերու և երեք հարիւրական դրուշ՝ անոր հեռաւորդներէն երեք հոգիի։

ՊԱՐՍԻՑ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Սապան կը հերքէ Բարիզի թերթի մը այն լուրը թէ Կ. Պոլսոյ պարսկական դեսպան Միրզա Մահմուտ խան արձակուրդով Թէհրան գացեր է։

ՆԻՎԸՐՈՒԶԸ ՍՈՒՎԹԱՆԻ.— Վաղը, Նէվզուրը Սուլթանի տօնին առթիւ, պարսկական դեսպանատան մէջ շնորհաւորական ընդունելութիւններ պիտի կատարուին։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ կառավարութիւնը Պատուոյ Լէգէոնի չորրորդ աստիճանը տուաւ կայս. Թիկնապահ գնդապետ Մէհմէտ պէյի որ Սէլամլըքի արարողութիւնը գիտելու գացող օտարականներուն հիւրասիրութիւն է։

ՄԱՐԱՍԱՆՆԳՈՒԹԻՒՆ.— Երէկ իրիկուն մաքսային պաշտօնեաները ձերբակալեցին Լոյտի Քարեոլիա շրջենաւէն ապրանք փախցնող երկու Իսալացիներ։

ՈՒՉԵՏԻՒԹ ԱՅՆ ԲԱԴԱԼՕԿԸ զոր Ս Կրան Մակագին վաճառատունը վերջերս հրատարակած է, այն արագարդ վաճառման առթիւ, զոր կազմակերպած է 20 օրուան համար միայն, սկսեալ 26/11 մարտ երկուշաբթի օրէն։ Մեր բոլոր ընթերցողները այս առիթը ձեռքէ փախցնելու չեն, որովհետեւ իր տեսակին մէջ ճշմարիտ առութ մըն է։ Այդ բացառիկ վաճառման մանրամասնութիւնները տեսնել թերթիս ծանուցումներու բաժնին մէջ։ 9—11

ԲԵՐԱՑԻ ՍԻՒՐԸ

Սիրքին Տնօրէնութիւնը կը հաղորդէ մեզ թէ այս գիշերուան սուտառէ տիրոմաթիը արտասովոր չքեղութեամբ կազմակերպուած է՝ շատ ճոխ յայտագրի մը համաձայն։ Մասնաւորապէս Տիկին Աննա Ժօրժ, —կոմսուհին—, իր ձիամարզական նոր ու լաւագոյն փորձերը պիտի կատարէ, վասն զի մօտ օրէն մեկնելու կը պատրաստուի։ Միմիայն այդ կնոջ ճարտար ձիամարզութիւնները տեսնելու համար կ'արժէ Սիրք երթալ, մանաւանդ այս գիշեր։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ս.Զդ. — Բուսիլի երկաթուղիներու պարտաթուղթերու 187րդ. վիճակահանութիւնը 1901 մարտ 15/28ին հրապարակաւ պիտի կատարուի, Հանրային Պարտքի Վարչութեան կեդրոնատեղիին մէջ, մասնակցութեամբ Օսմ. կայս. Պանքային։

Կ. Պոլիս, 6/19 մարտ 1901 1—8

ՕՍՄ. ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻՆ

Ս.Զդ.—Օ.մ. կայսրութեան ծխախոտի շահակցական Բէժիի ընդհ. տնօրէնութիւնը վերջերս պալտոնի բաղմաթիւ խնդրանքներ ստացած է, որոնց մէկ քանին յանձնարարագիրներ ալ ունին, զորս ընկերութիւնը սիրով պիտի ընդունէր։ Սակայն այժմ ընկերութեան պաշտօնեաներու թիւը կատարեալ ըլլալով, ընդհ. տնօրէնութիւնը տպիսուած է որոշել, մինչեւ ցնոր տնօրէնութիւն, ո և է նոր պաշտօնեայ չընդունիլ, և իր այս որոշումը ներկայիս կը հաղորդէ իրեն խնդրագիր տուող ընտրելիներուն։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս, 6/19 մարտ 1901

Տես չորրորդ երես ԲՐԻՆԴԻԱՆի մեծ վաճառատան ծանուցումը։

ՍԳՈՒՌ ՄՕՌԻ ՁԵԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Երլտրզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Սգող եւ Պօռուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պտշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրու ճկան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորի սխտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտոհոլված է, մասնաւորապէս այդ յսցող պատաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ս. ՍԱ ՎՐՈՒՆԻՆ ՓԱՇԱ
Թժիշկ Զեհ. Սուլթանի

Ազգային Լուրեր

Կրօնական Ժողովը, երէկ գումարուեցաւ Ազգ. Պատրիարքարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին և ներկայութեամբ Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Ծովհաննէսեանի։ Ժողովոյ հրաւէրին վրայ, Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Տ. Սահակիանոս եպիսկ. երէկ ներկայացաւ Ժողովին, և ինչ ինչ բացատրութիւններ տուաւ իր Պոլիս գալուն և ցարդ մնալուն մասին։ Ն. Սրբազնութիւնը տեղեկութիւններ տուաւ Ժողովին, 1. Եալգաֆէրէի հողային խնդրոյն նկատմամբ, 2. Զէյթունի հողային խնդրոյն վրայ, որուն քննութեան համար Տ. Սահակիանոս Սրբազան մինչեւ Պրուսա գացած էր ասկէ առաջ, բայց անեղոյն դատարանին մէջ յաջողութիւն չգտնելով, այս անգամ խնդիրը Պոլսոյ դատական նախարարութեան ատեանը հանած է, և 3. Նիկոմիդիոյ հին գերեզմանատան խնդրոյն մասին, զոր օտարները կ'ուզեն իւրացնել և ծախել։ Տ. Սահակիանոս եպիսկոպոս խնդրեց որ Պատրիարքարանը եւս յատուկ թղթիր մը գրէ կայս. կառավարութեան, սոյն խնդրոյս կարելի եղած մղումը տալու համար։ — Սոյն կաթողիկոսական տեղապահ Տ. Կիրակոս եպիս կոպոս կարգալոյծ Աժտէրեանի Սիսէն հեռացուիլը խնդրած էր։ Որոշուեցաւ գրել թէ արդէն պէտք եղած թղթիրը գրուած է կայս. կառավարութեան, ծանուցանող թէ յիշեալ Գարեգին Աժտէրեան ո՛և է կապ չունի հայ եկեղեցականութեան հետ։—Սոյն կաթող. տեղապահ Տ. Կիրակոս եպիս. Գրիգոր Դէօքտէրէանի և կնոջը ամուսնական խնդրոյ մասին տեղեկութիւններ հաղորդած և կնոջ ջղային տկարութիւն ունենալը յայտարարելով, ամուսնալուծման արտօնութիւն խնդրած էր։ Ժողովը բանաւոր չնկատելով մէջ բերուած պատճառը, մերժեց ներկայացուած առաջարկը։—Օրթաքէօյի Թաղ. Խորհուրդը մասնաւոր գրով մը խնդրած էր Կրօն. Ժողովէն, որ կարգադրութիւն մը ըլլայ, որպէս զի ասկից վերջ երբ որ և է քահանայ մը իրեւ ատեանէրէց ուրիշ Թաղի մը մէջ պտակ կատարէ, հարկ եղած եկեղեցական զգեստները նոյն Թաղին եկեղեցիէն առնուին, մինչդեռ քահանաներէ ոմանք իրենց հետ բերելով նոյն զգեստները պտակներ կը կատարեն և այս կերպով կը վնասեն եկեղեցիներու հասոյթներուն։ Ժողովը որոշեց չրջաբերականով յանձնարարել բոլոր եկեղեցիներու քահանաներուն, որ յետ այսու երբ ուրիշ Թաղ մը երթան իրենց ծուխերու ո և է հոգեւոր մատակարարութեան համար, իրենց ծուխը գտնուած Թաղին եկեղեցիէն ոսանին պէտք եղած եկեղեցական զգեստները։ — Պակովի (Ռումանիա) հոգաբարձութիւնը տեղւոյն Գրիգոր քահանային պաշտօնավարութեան մասին գոհունակութիւն յայտնելով, աւագերէցութեան կարմրագոյն փակեղ և մանիշակագոյն փիլոն կրելու արտօնութիւն խնդրած էր։ Ժողովը մերժեց ներկայացուած սոյն առաջարկը, նկատելով որ Հայ. եկեղեցւոյ մէջ կարմիր փակեղ կրելու օրէնք չկայ, իսկ մանիշակագոյն փիլոն կրելու արտօնութիւնը վաղահաս համարեց։ — Ժողովը ծաղկեայ փիլոն կրելու արտօնութիւն տուաւ Դարեղիի աւագերէց Տ. Կարապետ Ս. քահանայ Սանտալճեանի։ — Ղաբալ Թաբալլուսէն Սեդրաք Աւտոեան անուն ազգային տեղւոյն ազգայնոց հոգեւոր վսիթարութենէ զուրկ ըլլալը յայտնելով, խնդրած էր որ քահանայ մը ղրկուի։ Ժողովը որոշեց նախապէս ստուգել թէ ինչ ատիճան ապրուստ կրնան հոգալ ղարկուելիք քահանային։ — Ժողովը լսելով որ Սկիւտար Իմամաթէի աղջիկ տանները եկեղեցական երգեցողութեանց կը մասնակցին և այս առթիւ Թաղեցւոց մէջ դանգատներ կ'ըլլան, որոշեց յանձնարարել վարժարանին տնօրէնին, դադրեցնել սոյն սովորութիւնը։

—Նպաստից Ցանձնաժողովն ալ երէկ գումարուեցաւ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին։ —Կարնոյ առաջն. տեղապահին տեղեկութեանց վրայ որոշուեցաւ մէկ ոսկի ամսական նպաստ յատկացնել Խաստուր գիւղի (Ալաշկերտ) վարժարանին։—Աստրախանի առաջնորդ Տ. Արիստակէս եպիս. իր մէկ գրով յայտնած էր թէ՝ տեղւոյն ազգայինները ի յարգանս հանգուցեալ բարեբար Պ. Զանչեանցի, կը փափաքին որբանոց մը ունենալ։ Ցանձնաժողովը նկատելով որ Պ. Զանչեանց չէ կրցած իր բացած որբանոցներէն մէկ քանին քառամեայ չրջանի Թոշակները ղրկել, որոշեց առաջարկել որ Աստրախանի ազգայինները այդ որբանոցներէն երկուքը իրենց պաշտպանութեան տակ առնեն։—Մէկ քանի վիճակներէ կարօտելոց համար նպաստ խնդրուած ըլլալով, որոշուեցաւ պատասխանել թէ Նպաստից Անտուկը ի վիճակի չէ այլ եւս օգնելու, և թէ պէտք է իրենք տեղական միջոցներով հոգան իրենց կարօտեալները, և այս մասին դիւրութիւններ ալ չեն պակսիր՝ իրենց համար։

—Ֆիլիպէէն կը գրեն մեզ. — «Պուլկարիոյ այցելու Հովիւ Պաղտեան վարդապետին ըրած չահատակութիւններուն և Գէորգ Վ. Նալպանտեանին նկատմամբ ցոյց տրուած յայտնի հակակրութեան ծանօթ են Արեւելքի ընթերցողները։ Հոս կ'ուզեմ ուրիշ օրինակ մըն ալ յիշել։— Ասկէ գրեթէ շաբաթ մը առաջ, Պոլսական օրաթերթի մը ազգային բաժնին մէջ գրուած էր թէ Պատրիարքարանը որոշած է Գէորգ վարդապետը հաստատել Սոֆիա. ու, իբր թէ, այս մասին յանձնարարած ալ է եղեր Այցելու Հովիւին։ Այս լուրը մեր Գեր. Հովիւը իմանալուն պէս, առանց Պատրիարքարանի հրահանգին սպասելու, շուտով ղրկեց Սոֆիա՝ քաղաքիս քահանաներէն Տ. Յովակիմը։ Այցելու Հովիւը, ան իմանալով կարգադրութիւնը ընելէ վերջ, անուշա Պատրիարքարանին պատասխանել փութայ թէ՝ Սոֆիա այլ եւս հոգեւոր հովիւի պէտք չկայ, որով և Գէորգ վարդապետը կրկին հոս օթէլներուն անկիւնը պիտի մնայ, ի մեծ ուրախութիւն մեր Այցելու Հովիւին։ Ազգ. Պատրիարքարանը ե՞րբ վերջ մը պիտի տայ Այցելու Հովիւին շահատակութիւններուն և Գէորգ վարդապետին այդ վիճակին. գոնէ կղերականութեան պատիւը մեղքնալու է։ Ապասնենք։»

—Ուրախութեամբ կը լսենք թէ կարապետ էֆ. Գարագաշ պատուոյ անդամ կարգուեր է Բարիզի Սորբիթ Ակիսթիքին։ Ինչպէս կը յիշուի, երկու տարի առաջ ալ Գարագաշ էֆ. նոյն գնահատութեան ու պատուին արժանացած էր գերմանական Արեւելեան Ընկերութեան կողմէ։

—Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Տ. Սահակիանոս Սրբազան՝ որ մայրաքաղաքս կը գտնուի, երէկ, Կրօնական Ժողովին ներկայանալէ վերջ, առանձին տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ս. Պատրիարքին հետ։

—Յառաջիկայ ուրբաթ, Քաղաքական Ժողովը պիտի դումարուի Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ։

—Ցովհաննէս էֆ. Յակոբեան 10 շուրջառ չինելու նիւթ նուիրեր է Արմաշու Դպրեվանքին։

Հեռագիր Այսօրուան

(Աժանս ոը Քոնսթանթինոբլը)

ԶԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 19 մարտ.—Իրիկուան լրագիրները Բէքինէն հեռագիր մը կը հրատարակեն Ծանուցանող թէ Անգլիացիները ետ առեր են Թիէն–Զինի կայարանէն իրենց պահակները։ Այս տեղի իշխանութիւնները կը կածեն թէ վէճը կարգադրուած կը նկատուի։

ԲԻՐԻՆ.— Բանակցութեանց կացութիւնը մօտերս թոյլ պիտի տայ պակսեցնել Չին դանուող Ֆրանսական զինուորներուն թիւը։ Տասը հազար հոգիի չափ ծրագնա պիտի վերադարձուին։

ՊԷՐԼԻՆ.— Գերմանիոյ Խորհրդարանին մէջ Նախարարապետ Ֆոն Պիւլով կոմսը հաղորդեց Բեղերսպուրկի գերմանական դեսպան Ալէքսիսլէպէն կոմսին մէկ հեռագիրը՝ ծանուցանող թէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լամստորֆի կոմսը գոհունակութիւն յայտներ է՝ Զինու խնդրին համար Ֆոն Պիւլով կոմսին վերջերս ըրած յայտարարութիւններուն համար։ Նախարարապետը յայտարարեց թէ Գերմանիա, իր քաղաքականութեան հիմը Եւրոպայի մէջ ունենալով հանդերձ, Մայրագոյն Արեւելքի մէջ ալ իր օրինաւոր շահերը պիտի պաշտպանէ։ Ֆոն Պիւլով կոմսը ըսաւ նաեւ թէ գերման ժողովուրդին պատիւը կենսական խնդիր մը կը նկատէ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊԷՐԼԻՆ.— Գերմանիոյ զհակաժառանգ իշխանը, Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր հրաւէրով, ապրիլ 15ին Վիէննա պիտի երթայ։

(Աժանս Նասիոնալ)

ՖՐԱՆՍԱ

ԲԱՐԻԶ, 19 մարտ. — Երեսփ. Ժողովը այսօր չարունակեց ընկերակցութեանց օրինագիծին վիճաբանութիւնը։ Կարգ մը առաջարկութիւններ մերժուեցան, բայց մեծամասնութիւնը կը նուազի իւրաքանչիւր քուէարկութեան։

ԶԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՐԻԶ.— Նիւ Եորք Հերալտի բարիզեան հրատարակութիւնը կը ծանուցանէ թէ Թիէն-Զինի անգլեւռուս ծանօթ դէպքին առեն Ֆրանսացիները միացեր են Ռուսերուն՝ Անգլիացիներուն դէմ։ Գանի մը կռիւներ տեղի ունեցեր են։ Երկու կողմէն ալ շատ վիրաւորներ կան։ Անգլիական Գէմալ զօրավարը Ֆրանսացիները արտաքսեց Թիէն-Զինի անգլիական Թաղէն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թիէն-Զինի անգլեւռուս դէպքին պատճառով կռիւներ տեղի ունեցան։ Վալտէքսէ մարէշալը միջամտեց և իրաւախոհութիւն մը առաջարկեց խնդիրը կարգադրելու համար, բայց ռուս զինուորներու հրամանատար Վոյաք զօրավարը չուզեց որ և է զիջողութիւն ընել։

ՊԷՐԼԻՆ.— Գերմանիոյ Խորհրդարանին մէջ Նախարարապետը, պատասխանելով Պ. Հէրպէրթի մէկ հարցումին՝ Զինու խնդրին համար՝ յայտարարեց թէ Զինու մէջ Գերմանիոյ շահերը կարեւոր են։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ.— Բէլթորիայէն կը հեռագրեն թէ Պոթա զօրավարը բանակցութիւնները խզեր է Լորտ Գիշէնի հետ՝ պայմանները անընդունելի նկատելով։ Ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պոէրները անգլիական գիծերը անցեր են Թրանսվալի մօտ։ Այս լուրերուն հետեւանքով սակարանին մէջ հարաւային Ամերիկէի արժէթուղթերուն գիները իջան։

ԱՐԹՈՒՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆԱՑ
Հաստատեալ յամին 1843

Ապահովեալ Դրամագլուխք անգլ. ոսկի 17,000,000

Ընկերութեան մաթեմաթիքական պահեստները՝ իր ապահովագրութեանց հինութեան և կարեւորութեան համեմատաբար հաշուուած ըլլալուն, Թուրքիոյ մէջ գործող և ՈՉ ՄԷԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿՐՆԱՑ ԱՅՍ ՄԱՍԻՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑԵԼ ՍԹԱՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ։

Բաղդատական ցուցակ սակագնոց ի դէպ մահու 1000 ոսկւոյ ապահովագրութեան համար

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ	ՏԱՐԻՔ			
	35	40	45	50
ՍԹԱՐ ոսկի	27.96	32.46	38.90	47.50
Ամերիկեան ընկ. »	28.11	33.01	39.55	48.48
Ֆրանսական ընկ. »	30.70	35.90	42.60	51.60

ՍԹԱՐի գիները ամէնէն աժանն են

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Գալատա Դարու, Անանիասի խան, 20. 21. 22

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Գոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	25	18 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	25	21
Ամէնէն վար գին	»	25	15
Բումէլի երկաթ. գոց.	Ֆր.	113	—
Ամէնէն բարձր գին	»	113	50
Ամէնէն վար գին	»	112	75

ԹԱՑՈՒՄ 7 Մարտ

Օսմ. Գոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ֆ. Ֆ.	25	20
Բումէլի երկաթուղի	Ֆր.	113	—
Օսմանիէ	—	—	
Ռէժի		14	—
Օսմ. Գանրա		—	—
Գէնէտի ժէնէրալ ՕՖՖ.		1	06
Օսմ. ՕՖ. Շանչ է Վայէտ.		9	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	02
Գրամաչէլ բաժնեթ.		3	25
» ժէուիսանս		191	—
« պորտաֆ.		460	—
Գարաֆ Կ. Գոլոյ		450	—
Թրանսվալ		86	50

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	27 1/2
» » » չէք	»	110	05
Բարիզ » »	Ֆր.	22	91 1/4
» » » չէք	»	22	86
Գերլին անտոկոս չէք	Մարք	19	50
Վիէննա չէք	Ֆրր.	21	73

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանգոց	Ղրշ.	87	27
Անգլիական ոսկի	»	110	00
Թոլ էմբէրիալ	»	91	—
Ֆրանց	»	5	08
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	08
Մէճիտիէ	»	98	—
Բուլղարական Ֆորինտ	Օ. Ո.	8	60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 19 Մարտ

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		102	40
» » 3 1/2 %		102	70
Եսմ. Գոնս. չէքի Դ.) բաց.	Ղրշ.	23	77
) գոց.	»	23	77
» » » Բ.	»		
« « « Դ.	»	27	37
Օսմ. Դեպ. Գանրա	Ֆր.	548	—
Օսմանիէ	»	403	—
Բումէլի երկաթուղի	»	115	—
Օսմ. մարտաւան	»	515	—
Օսմ. Դէպի	»	373	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %		505	—
Գէպէի Լիոնէ		1061	—
Խուլական Ռանթ	»	25	55
Մոլանիական արտաքին	»	72	50
Թրանսվալ	»	89	—
Հէր Լոնտոնի վրայ	»	25	205
Գրամաչէլ	»	3	—

ԼՈՆՏՈՆ, 19 Մարտ

Անգլիական Գոնսոլիտէ		96	25
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.		48	50
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. բաց.		23	25
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. գոց.		23	12
Օսմանեան Գանրա		11	87
Ռուսական 1890		—	—
Հելլենական 5 %		83	50
» Մոնոբոլ		43	—
Գուլղարական 1888		80	—
Եգիպտական ինանիթ		106	—
Տօմինիա		104	—
Թրանսվալ		3	43
Այտրն երկաթուղի		11	50
Գոնտաուսթին		25	370

ՎԻՆՆԱ, 19 Մարտ

Փեշտ. Լոնտոնի վրայ	»	240	50
Բումէլի երկաթուղի	»	110	—
Օսմ. Դեպ	»	298	—

ՊԵՐԼԻՆ, 19 Մարտ

Ռուպլը	»	216	25
Բումէլիի երկաթուղի	»	112	70
Նեռ. երկթ. պարտաթուղթ	»	—	—
Փ. Ֆ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	265

ՊՐՈՒՍԷԼ, 19 Մարտ

Օսմ. Գոնս. սերի Դ.		23	50
Բումէլիի երկաթուղի		114	50

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Օ ԿՐԱՆ ՄԱԿԱԶԷՆ

Բերա, Մեծ Փողոց, Բասած Կպաբա-Սէրայ
ՄԵԾ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԳԻՆԵՐՈՎ
20 օրուան միայն

սկսեալ 1901 փետր. 26/11 մարտ բս. օրեն

Մեր վաճառատան բացումէն ի վեր մեզի սկզբունք ընտրած ըլլալով ածան գնով ծախել, շատ ծախելու համար, որոշած ենք միշտ մեր վաճառատան մրթերքը ճոխացնել նոր ապրանքներով, որպէս զի կարենանք վերջին նորաձեւութեամբ ապրանքներ հայթայթել մեր պատ. յաճախորդներուն։ Այս նպատակով և ճմրան եղանակին վերջանալուն առթիւ, արտակարգ վաճառում մը կազմակերպած ենք, խիստ գեղջուած գներով, սկսեալ 26/11 մարտ երկուշաբթի օրէն։ Կը հրաւիրենք յարգոյ հասարակութիւնը օգտուելու այս ճշմարիտ ու բացառիկ առութէն։ 9—11

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԼԻՔԻՏԱՍԻՈՆ

Ս. ԳԱՌԼՄԱՆ ՏԱՆ

Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ. 362 - 364
ՍԿՍԵԱԼ ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ 5/18 ՄԱՐՏ 1901 ԲԵ. ՕՐԷՆ
ՄԻ ՄԻԱՑՆ ՔՍԱՆԸՄԻԿ ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
ՄԻԱԿ ԵՒ ՑՈՅԺ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԱՌԻԹ

Բերա Ս. Գառլման տան հանդերձեղէնի, ճերմակեղէնի և գլխարկի ընդարձակ մթերանոցները կատարուած միակ այցելութիւն մը պիտի բաւէ համոզուելու թէ խնդիրը ա՛յն տեսակ լիք

Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré, renfermant toutes les modes nouvelles pour la SAISON d'ÉTÉ, sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix.

Envoi franco de port jusqu'à destination de toute commande de 50 francs payée par avance, pouvant être expédiée en un seul colis-postal.

Les envois qui ne peuvent être faits par colis postaux, sont expédiés franco Marseille ou, sur demande, *franco destination*, à partir de 100 fr. moyennant 5 % d'augmentation sur le montant de la facture. — Ces envois peuvent être expédiés contre remboursement.

ՍԻՐՈՊ ՏԷ ՌԷՖՈՐ ԻՈՏԷ

ԿՌԻՍՊՈ՝ ԵՒ ԸՆԿ.

SIROP de RAIFORT IODÉ

Բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած՝ Սիրոպ Անթիբօգալիթիքի և Մօռիս ձկան իւղին տեղ՝ ալշկանութեան, ոսկրոյն ու տկարակազմ տղայոց մորմի փչտիկներուն դէմ. ինչպէս նաև վիզի գնտիկները հալեցնելու և ախորժակը բանալու համար։

Փարիզ, 8. Վիվիէն փողոց և բոլոր դեղարանաց մէջ A.

ՏՔԹՐ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՄԱՆԿԱՐԱՐԶ, ԿՆԱԽՏԱԲՈՅՇ ԵՒ ՄԱՆՈՒԱԳԷՏ ԶՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Կը դարմանէ ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւն, և ի մասնաւորի ղղային, նաև կանանց բոլոր հիւանդութիւնները։ Ելեկտրականութեամբ կը դարմանէ ղղայնին և գործարանաւորական հիւանդութիւններ՝ կատարելագործեալ մեթոտներով։ Կը կատարէ ալտաղնութիւն Ռէօնկէնեան Ռ. ճառագայթներով, որ դրաւէս կը ցուցնէ (Radioscopie) բ'նչ որ աչքով անտեսանելի և սովորական քննութեամբ անհասանելի է։ Ոսկրներու և ներքին գործարանաց հիւանդութիւնքը մարմնոյ մէջ գտնուած դրամ, սեղ, կապար, կամ ներսը գոյացած քար, ուռ և ն., ստամոքսի, աղիքներու, երիկամանց, սրտի և թոքերու հիւանդութիւնները, և թոքախտն իր բոլոր աստիճաններուն մէջ, մինչև իսկ վարակուելէ առաջ թոքերուն տարամաղութիւնը։ Ի պահանջել հարկին, սոյն հիւանդութեանց լուսանկարը հանելով (Radiographie) իրը հաստատուն փաստ հիւանդին կը յանձնուի։ Հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէ վերէ Բերա Մէրքէզէպ-Գայրամ փողոց, 29 թիւ իր տունը։

Ն. նոյն ժամերուն ձրի։ Գոյսոյ կողմի յաճախորդաց համար Բ. և Ուր. կէս օրէ առաջ կը գտնուի Գում Գարու Սուրթէրպաշի փողոց, թիւ 9 տունը։

609 25—30

ՊԷՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արքայական հրամանագրով տրատուած 1853 տարի։ 26ին կանոնադրութեան հակադրութեան տակ

Պէրլինի Վիքթորիան Դրամանիշ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է

Ապահովագր. դրամ Փր. 967,321,496
Պահեստի դրամ Փր. 270,096,743

ՊԷՐԼԻՆ ՎԻՔՏՈՐԻԱՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանք, օժիտ, տարկած, ցկեանս թոշակ, ևն.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐԲԻՈՅ ՄԷՋ

Ժողովրդական ապահովագրութիւն կնոջ վրայ. առանց բժշկի փնտռելու

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը, կամ տղոց ու որբերու համար օժիտ մը, լաւագոյն պայմանով փոքր վճարումներով։—(մեծնոյն պայմանները կանոնաւոր ապահովագրութեան համար)։

Ապահովագրութիւն տոգեկան, երկաթուղի, քիւեմի ևն. արկածներու դէմ, ամբողջ կեանքին համար, շաբաթական փոքր վճարումով մը, սկսեալ Մէկ ՖՐԱՆՔԷ, և վճարելի մէմիայն մէկ տարուան համար (52 շաբաթ, այսինքն 52 ֆրանք), այսպէսով ամբողջ կեանքին համար ապահովագրուած կ'ըլլայ 10,000 Ֆ.՝ մահուան պարագային, 15,000 Ֆր.՝ աջականէն առաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։

Ընկերութեան Դրամատունը.—ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԷՍ Ընդ. Գործակալ,—ԷՄԻԼ ՎՕԿԼ

Ղալաթիա, Օսմ. Պանքային դէմը, Ինճէյէ Խան, թիւ 7, 8, 9։

ՀԻՆ ԳԻՆԻ

երեսուներորդ տարուան, բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած նոր ազատիչներու և անարիւնութիւն ունեցողներու։ Դիմել Օրթաքիւղ, Հանգուցեալ մուխթար Ծակոր ապայի առանց։

Իր անարատութեան պատճառաւ

ՇԱՐՕԹՕ

բէրթօնը միակն է որ կը գործածուի Գ. Բաթիէօի, Պերլինի, Վիէննայի և Բեղրբսպուրկի աչխատանոցներուն և Ֆրանսայի ծովային նախարարութեան կողմէ։

ԱԶԴՈՒՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒՄ

ՇԱԲՕԹՕԻ ԳԻՆԻ

ԲԷՐԹՕՆԻ ԵՒ ԲԷՐԹՕՆԻ

VIN CHAPOTEAUT

Բէրթօնն, որ իրը ամենալաւ սնունդ ծանօթ է, կովի մսին մարսողութեան արդիւնքն է՝ բէրթինի և կամ նոյն իսկ ստամոքսին միջոցաւ։ Այդ կերպով կը սնուցանեն հիւանդները, նոր ապաքինածները, ինչպէս նաև այն անձերն, որք ունին հիւծու